

U N I V E R Z I T A K A R L O V A

Pedagogická fakulta

CENTRUM ŠKOLSKÉHO MANAGEMENTU

**ŠKOLSKÁ RADA JAKO NÁSTROJ
OTEVŘENÍ ŠKOLY SPOLEČNOSTI**

Závěrečná bakalářská práce

Autor:	Lenka Součková
Obor:	Školský management
Forma studia:	kombinované
Vedoucí práce:	Bc. René Brož
Datum odevzdání práce:	7. 4.2009

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou bakalářskou práci vypracovala samostatně, za použití zdrojů a literatury v ní uvedených.

Lenka Součková

Resumé

Bakalářská práce se zabývá problematikou zřizování školských rad na základních a středních školách v České republice podle zákona č. 561/2004 Sb.

Závěry vycházejí z dotazníkového šetření provedeném na vzorku základních a středních škol v době, kdy skončilo první tříleté volební období školských rad.

Výsledkem práce je zhodnocení činnosti školských rad, vztahu mezi ředitelem školy a školskou radou a vlivu fungování školských rad na rozhodovací procesy ve škole.

Summary

The bachelor's work deals with the problems of the setting up Boards of Educations at the primary schools and at the high schools in the Czech republic according to Collection of Law no. 561/2004.

The findings are based on the interview, which was effected on the sample of the primary schools and the high school in time, when was terminated the first three-year electoral term of the Boards of Educations.

The conclusion of the bachelor's work is the activity analysis of the Boards of Educations, the relation between schoolmaster and Board of Education and hold on function of the Boards of Educations for the decision-making process at school.

Klíčová slova

Škola, školská rada, zřizovatelé, zřizování školské rady, funkce školské rady, jednání školské rady, činnost školské rady, ředitel školy, školský zákon, zákonný zástupce, rodiče, Česká školní inspekce, zletilí žáci.

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Bc. Renému Brožovi za odborné i věcné připomínky k této práci.

Děkuji PhDr. Marcele Štikové, předsedkyni školské komise Svazu měst a obcí České republiky, za poskytnuté materiály a informace.

Poděkování patří také ředitelům škol a členům školských rad, kteří se vyplněním dotazníku podíleli na výsledcích předkládané práce.

Lenka Součková

Obsah:	Strana
Úvod	7
1. Historický a legislativní rámec vzniku školských rad v ČR	9
1.1 Historie správy a řízení škol	9
1.2 Zřizování školské rady – zasazení do legislativního rámce ČR	11
1.3 Činnost školské rady	13
1.4 Jednání školské rady	14
1.5 Kompetence ředitele školy	15
1.6 Ředitel školy a školská rada	17
2. Činnost školských rad v ČR	19
2.1 Publikované celostátní zkušenosti z fungování školských rad	19
2.2 Vztahy mezi zřizovatelem a školou	20
2.3 Spolupráce rodiny a školy	24
3. Školské rady	26
3.1 Cíl šetření	26
3.2 Metodika šetření	26
3.3 Údaje o respondentech	27
3.4 Výsledky šetření	29
4. Interpretace zjištěných údajů	51
4.1 Zřizovatel	51
4.2 Zástupce nezletilých žáků, popř. zletilí žáci	52
4.3 Zástupci pedagogických pracovníků	53
5. Porovnání s obdobnými výzkumy	54
6. Závěr	59
6.1 Shrnutí	59
6.2 Doporučení	59
Seznam použité literatury	61
Seznam příloh	62

Úvod

Bakalářská práce se zabývá problematikou školských rad, zřízovaných při základních a středních školách v České republice, jejich funkcí, činností, vztahu k řediteli školy a rozhodovacím procesům ve škole, zapojením veřejnosti do rozvoje a fungování škol.

Zákon č. 561/2004 Sb., školský zákon, ukládá v § 167 povinné zřízování školské rady při základních, středních a vyšších odborných školách od 1. ledna 2006. K povinnému zřízování samosprávného orgánu na úrovni škol vedlo doporučení expertů OECD na základě kladných zkušeností se zřízováním rad škol v zahraničí. Od zákonné povinnosti zřízovat školské rady se očekávalo posílení odpovědnosti zákonných zástupců nezletilých žáků, popř. zletilých žáků a zapojení občanské společnosti na komunální úrovni do fungování školy.

V § 168 školského zákona jsou stanoveny pravomoci školské rady. Školská rada má možnost vyjadřovat se k návrhům školních vzdělávacích programů a k jejich následnému uskutečňování, schvaluje výroční zprávu o činnosti školy, schvaluje školní řád, ve středních a vyšších odborných školách stipendijní řád a navrhuje jejich změny, schvaluje pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků v základních a středních školách, podílí se na zpracování koncepčních záměrů rozvoje školy, projednává návrh rozpočtu právnické osoby na další rok, vyjadřuje se k rozboru hospodaření a navrhuje opatření ke zlepšení hospodaření, projednává zprávy České školní inspekce, podává podněty a oznámení řediteli školy, zřizovateli, orgánům vykonávajícím státní správu ve školství a dalším orgánům státní správy. Je zde také uvedena povinnost ředitele školy umožnit školské radě přístup k informacím o škole a k dokumentaci školy. Dále je v zákoně upraveno schvalování některých z výše uvedených dokumentů.

K výběru tématu závěrečné bakalářské práce mě vedla snaha zmapovat zkušenosti fungování školských rad a jejich vliv na rozvoj školy.

Cílem šetření bylo zjistit, jaký vliv má činnost školské rady na rozvoj školy a na rozhodovací procesy ve škole. Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na povinnosti školské rady dané zákonem. Zjišťovalo, jak dalece se daří v praxi naplňovat záměr zákonodárců – umožnit veřejnosti podílet se na správě školy a jaký vliv má fungování školské rady na rozhodovací procesy ve škole a v neposlední řadě mapovat vztah ředitele školy a školské rady.

Výstupem šetření by mělo být, zda školské rady pracují aktivně v mezích zákona, jaký je vztah mezi školskou radou a ředitelem školy, jaký má vliv školská rada na rozhodovací procesy ředitele školy, jak se daří společnosti podílet se na rozvoji škol.

Práce je rozdělena do šesti částí. V první části je řešen historický a legislativní rámec vzniku školských rad. Druhá část shrnuje dosavadní šetření v oblasti fungování školských rad v českých školách, vztahy mezi zřizovatelem a školou a spoluprací rodiny a školy. Třetí část se věnuje výzkumu provedenému v základních a středních školách v celé České republice. Čtvrtá část interpretuje zjištěné výsledky výzkumného šetření. V páté části jsou porovnány výsledky současného výzkumného šetření s obdobnými výzkumy. Šestá, závěrečná část, obsahuje zpracování závěrů, doporučení a využití práce.

1. Historický a legislativní rámec vzniku školských rad v České republice

1.1 Historie správy a řízení škol

První školy na počátku existence českého státu v 10. století byly církevní. K nim ve 13. století přibyly školy měštské, partikulární, které zřizovala a financovala města. Po vzniku Pražské univerzity (Karlovy univerzity) v r. 1348 dochází k velkému rozvoji církevních škol.

Zásadní změna českého školství přichází v poslední třetině 18. století, r. 1774, jde o tzv. tereziánskou reformu, která přináší dva nové aspekty – školských věcí se ujímá stát a je zavedena všeobecná vzdělávací povinnost pro děti poddaných. Reforma Marie Terezie a Josefa II. položila základy všeobecnému lidovému vzdělání. Školství je organizováno státem za účasti feudálů, církve, obcí a měst. Jde o počátky centralizace školství.

V roce 1869 Hasnerův školský zákon zavádí školu obecnou a měšťanskou. Dále se rozvíjejí i ostatní druhy škol – gymnázia, reálky, průmyslovky, odborné školy a vysoké školy. V této vývojové etapě, až do r. 1918 je prosazována povinná školní docházka s decentralizací a postupnou demokratizací všeobecného vzdělávání.

Po roce 1918 je všeobecné vzdělání pod vlivem státní a samosprávné administrativy. Za tzv. „první republiky“ se objevuje princip občanské účasti na vzdělávání.

Po roce 1948 jsou podniky zakládána odborná učiliště; ve školství je patrný vliv stranické ideologie.

Po roce 1989 se politické a ekonomické změny ve společnosti bezprostředně promítly do koncepce školství a do systému vzdělávání. Byla započata etapa postupných změn, tzv. transformace školství.

Zákon o státní správě a samosprávě ve školství č. 564 /1990 Sb. stanovil tři samostatné linie řízení školství, které tvoří Česká školní inspekce, státní správa a samospráva. Dle tohoto zákona se na úrovni každého školského úřadu

volily školské rady, které byly tvořeny 1/3 zástupců obce, 1/3 pedagogických pracovníků a 1/3 rodičů (např. Školský úřad okresu Plzeň – sever měl ve své působnosti 42 mateřských škol, 36 základních škol, 1 gymnázium, 1 střední školu a 2 střední odborná učiliště). Tyto školské rady měly posilovat zájmy obcí, zákonných zástupců a pedagogických pracovníků a žáků na rozvoji výchovy a vzdělávání. Školská rada měla dle zákona právo projednávat se školským úřadem stav a koncepci rozvoje škol, personální a sociální podmínky pracovníků, výsledky výchovy a vzdělávání škol, koncepci a výsledky činnosti školského úřadu. Školská komise se mohla vyjadřovat ke jmenování a odvolání ředitelů škol, ke jmenování a odvolání ředitele školského úřadu, k hospodaření školského úřadu s finančními prostředky, k rozpisu rozpočtových prostředků pro školy. Školská rada schvalovala výsledky hospodaření s rozpočtovými prostředky škol. Tyto školské rady se v praxi moc neosvědčily, protože byly příliš vzdáleny od problémů jednotlivých škol.

V září 1993 je vydán pokyn ministra k ustanovení experimentální Rady školy při základních a středních školách. Doporučení MŠMT pro spolupráci s rodiči žáků, obcemi, budoucími zaměstnavateli a dalšími partnery bylo přijato rozporuplně a v praxi vznikly rady pouze asi u 2 % škol.

V říjnu 1994 deklaruje MŠMT v programu rozvoje vzdělávací soustavy České republiky „Kvalita a odpovědnost“ podporu opatření ke zvýšení účasti rodičů a ostatních partnerů na činnosti školy prostřednictvím rad škol.

Novela školského zákona 564/1990 Sb. číslo 139/1995 Sb., s účinností od 27.7.1995, pevně zakotvuje radu školy v legislativě. Jejich zřízení je dobrovolné na základě písemné žádosti zletilých žáků a zákonných zástupců nezletilých žáků nebo pracovníků školy, popřípadě na základě rozhodnutí zřizovatele.

Ani doporučení Ministerstva školství, mládeže a sportu k radám škol z dubna 1996 nemá vliv na výrazný nárůst počtu škol, kde je rada školy zřízena. Do roku 1999 je rada školy zřízena na 4 – 5% škol.

Za hlavní tendence v rozvoji českého vzdělávacího systému v 90. letech lze považovat posun k decentralizaci řízení, projevující se v posílení administrativní, ekonomické a pedagogické autonomie škol. Zavedením právní subjektivity státních škol dochází k posílení samostatnosti škol. Na rozvoji vzdělávacího systému se podílejí různí zřizovatelé – Ministerstvo školství mládeže a sportu, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo zemědělství, jsou zakládány nové typy škol – školy soukromé a církevní.

Až zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), stanovuje při základních, středních a vyšších odborných školách povinně zřídit školskou radu k datu 1. leden 2006.

1.2 Zřizování školské rady – zasazení do legislativního rámce České republiky

Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) řeší v § 167 problematiku zřizování školských rad.

Při základních, středních a vyšších odborných školách se zřizuje školská rada. Školská rada je orgán školy, umožňující zákonným zástupcům nezletilých žáků, zletilým žákům a studentům, pedagogickým pracovníkům školy, zřizovateli a dalším osobám podílet se na správě školy. Pokud je součástí právnické osoby více těchto škol, je možné zřídit jednu školskou radu. Při vyšší odborné škole se školská rada zřizuje vždy samostatně.

Školskou radu zřizuje zřizovatel, který zároveň stanoví počet jejích členů a vydává její volební řád. Třetinu členů školské rady jmenuje zřizovatel, třetinu volí zákonní zástupci nezletilých žáků a zletilí žáci a studenti a třetinu volí pedagogičtí pracovníci dané školy. Členem školské rady nemůže být ředitel

školy. Ve školách, které nejsou zřízeny státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí, plní úkoly zřizovatele podle věty první a druhé ředitel školy.

Týž člen školské rady nemůže být současně jmenován zřizovatelem, zvolen zákonnými zástupci nezletilých žáků a zletilými žáky a studenty nebo zvolen pedagogickými pracovníky školy.

Ředitel školy zajistí v souladu s volebním řádem řádné uskutečnění voleb do školské rady.

Nezvolí-li zákonní zástupci nezletilých žáků nebo zletilí žáci a studenti stanovený počet členů školské rady ani na základě opakované výzvy, jmenuje zbývající členy školské rady ředitel školy.

Funkční období členů školské rady je tříleté.

Školská rada zasedá nejméně dvakrát ročně; zasedání školské rady svolává její předseda, první zasedání školské rady svolává ředitel školy. Ředitel školy nebo jím pověřený zástupce je povinen zúčastnit se zasedání školské rady na vyzvání jejího předsedy. Školská rada na svém prvním zasedání stanoví svůj jednací řád a zvolí svého předsedu. K přijetí jednacího řádu se vyžaduje schválení nadpoloviční většinou všech členů školské rady.

Předčasné volby do funkce voleného člena školské rady lze konat, požádá-li o to ředitele školy alespoň většina voličů oprávněných podle odstavce 2 volit tohoto člena školské rady, která je podle volebního řádu nezbytná ke zvolení člena školské rady. Doplňující volby do školské rady se v souladu s volebním řádem konají, přestane-li být člen školské rady jejím členem před skončením funkčního období z důvodů stanovených v odstavci 9 písm. a) až d). Funkční období člena školské rady zvoleného v předčasných nebo doplňovacích volbách končí shodně s funkčním obdobím členů školské rady zvolených v řádných volbách.

Funkce člena školské rady skončí před uplynutím funkčního období

a) vzdáním se funkce písemným prohlášením do rukou předsedy školské rady,

b) dnem doručení písemného odvolání jmenovaného člena školské rady

zřizovatelem do rukou předsedy školské rady,

- c) vznikem neslučitelnosti podle odstavce 2 věty třetí,
- d) v případě neomluvené neúčasti na zasedání školské rady, pokud tak stanoví volební řád, nebo
- e) dnem, kdy byl do funkce člena školské rady zvolen nový člen v předčasných volbách podle odstavce 8 věty první.

1.3 Činnost školské rady

V § 168 zákona č. 561/2004 Sb. je stanovena náplň činnosti školské rady.

Školská rada má tyto kompetence:

- a) vyjadřuje se k návrhům školních vzdělávacích programů a k jejich uskutečňování,
- b) schvaluje výroční zprávu o činnosti školy
- c) schvaluje školní řád, ve středních a vyšších odborných školách stipendijní řád, a navrhuje jejich změny,
- d) schvaluje pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků v základních a středních školách,
- e) podílí se na zpracování koncepčních záměrů rozvoje školy,
- f) projednává návrh rozpočtu právnické osoby na další rok, vyjadřuje se k rozboru hospodaření a navrhuje opatření ke zlepšení hospodaření,
- g) projednává inspekční zprávy České školní inspekce,
- h) podává podněty a oznámení řediteli školy, zřizovateli, orgánům vykonávajícím státní správu ve školství a dalším orgánům státní správy.

Školský zákon zakotvuje právo školské rady na přístup k informacím o škole, zejména k dokumentaci školy, které jim poskytne ředitel školy v souladu se zákonem č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

1.4 Jednání školské rady

Na prvním zasedání školská rada projedná a schvaluje svůj jednací řád a volí ze svých řad předsedu.

Jednací řád zpravidla obsahuje úvodní ustanovení, v němž je vypsán obsah § 167 a § 168 zákona č. 561/2004 Sb., podle nichž se činnost školské rady řídí. Zde je uveden počet členů školské rady konkrétní školy. Dalším bodem jednacího řádu bývá příprava jednání, kde se uvádí četnost zasedání školské rady, nejméně však dvakrát ročně; způsob svolání zasedání školské rady a kdo ji svolává – zpravidla zasedání svolává 7 dnů před zasedáním předseda školské rady. Zasedání školské rady bývají neveřejná. Na vyzvání předsedy se zasedání účastní ředitel školy nebo jím pověřený zástupce, případně další přizvané osoby. Program jednání navrhuje předseda školské rady. Vychází z povinností uložených školské radě školským zákonem a z podnětů a návrhů členů školské rady. Zasedání školské rady řídí předseda nebo jím pověřený člen. Dalším bodem jednacího řádu jsou pravidla jednání a rozhodování školské rady, kde je stanoveno, že ze zasedání školské rady se pořizuje prezenční listina a zápis. Předsedající školské rady po zahájení zjistí počet přítomných členů školské rady a konstatuje, zda je školská rada schopna se usnášet (tj. tehdy, kdy se účastní zasedání nadpoloviční většina členů školské rady), při rovnosti hlasů rozhoduje hlas předsedy školské rady. Předsedající předloží školské radě návrh programu zasedání, který může být na základě návrhů a připomínek členů školské rady upraven; další jednání probíhá dle upraveného programu. Předsedající je oprávněn diskutujícím odejmout slovo, pokud není diskuse věcná a stručná. Hlasování může být o návrhu jako celku nebo odděleně dle jednotlivých bodů. Pokud byly v diskusi podány protinávhrhy nebo pozměňovací návrhy, hlasuje se nejdříve o nich v pořadí, v jakém byly podány a potom o ostatních částech návrhu. Zápis ze zasedání školské rady vyhotovuje pověřený člen školské rady a rozesílá jej ostatním členům školské rady. Usnesení školské rady podepisuje předseda a další

pověřený člen školské rady. V závěrečném ustanovení jednacího řádu školské rady by měla být zakotvena povinnost informovat nejméně jednou ročně zákonné zástupce nezletilých žáků, zletilé žáky, pedagogické pracovníky školy a zřizovatele o výsledcích své činnosti za uplynulé období. Změny jednacího řádu jsou možné pouze se souhlasem školské rady. Důležitá je informace o nabytí účinnosti jednacího řádu a podpis předsedy školské rady.

Povinnou dokumentací každého jednání školské rady je prezenční listina a zápis z jednání. Školská rada vydává zprávu o své činnosti, s níž seznamuje zákonné zástupce nezletilých žáků, zletilé žáky, pedagogické pracovníky školy a zřizovatele o výsledcích své činnosti za uplynulé období. Součástí této zprávy jsou informace o průběhu schvalování dokumentů podle § 168 ods. 1 písm. b) až d) školského zákona a údaje, zda školská rada projednávala a vyjadřovala svůj názor k dokumentům uvedeným v § 168 odst. 1 písm. a), e), f), g), h) školského zákona.

1.5 Kompetence ředitele školy

Ustanovení § 164 školského zákona vymezuje kompetence a postavení ředitelů škol a školských zařízení všech zřizovatelů. Vymezuje, že ředitel školy nebo školského zařízení má kompetenci rozhodnout ve všech záležitostech, které se týkají vzdělávání a školských služeb podle tohoto zákona, pokud nejsou výslovně svěřeny jinému orgánu (např. zřizovateli), přestože tyto kompetence nemusí být v zákoně výslovně specifikovány:

Ředitel školy a školského zařízení

- a) rozhoduje ve všech záležitostech týkajících se poskytování vzdělávacích a školských služeb, pokud zákon nestanoví jinak,
- b) odpovídá za to, že škola a školské zařízení poskytuje vzdělávání a školské služby v souladu s tímto zákonem a vzdělávacími programy uvedenými v § 3,

- c) odpovídá za odbornou a pedagogickou úroveň vzdělávání a školských služeb,
- d) vytváří podmínky pro výkon inspekční činnosti České školní inspekce a přijímá následná opatření,
- e) vytváří podmínky pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a pro práci školské rady, pokud se podle tohoto zákona zřizuje,
- f) zajišťuje, aby osoby uvedené v § 21 (zákonní zástupci dětí a nezletilých žáků, rodiče zletilých žáků, popř. osoby, které mají vůči zletilým žákům a studentům vyživovací povinnost) byly včas informovány o průběhu a výsledcích vzdělávání dítěte, žáka nebo studenta,
- g) zajišťuje spolupráci při uskutečňování programů zjišťování výsledků vzdělávání vyhlášených ministerstvem,
- h) odpovídá za zajištění dohledu nad dětmi a nezletilými žáky ve škole a školském zařízení.

Ředitel školy zřizuje pedagogickou radu jako svůj poradní orgán, projednává s ním všechny zásadní pedagogické dokumenty a opatření týkající se vzdělávací činnosti školy. Při svém rozhodování ředitel školy k názorům pedagogické rady přihlédně. Pedagogickou radu tvoří všichni pedagogičtí pracovníci školy.

Ustanovení § 165 školského zákona vymezuje specifické kompetence ředitelů škol a školských zařízení - ředitel školy stanovuje organizaci a podmínky provozu školy a školského zařízení, odpovídá za použití finančních prostředků státního rozpočtu přidělených podle § 160 až 163 v souladu s účelem, na který byly přiděleny a předkládá rozbor hospodaření podle závazné osnovy a postupu stanoveného ministerstvem. Dále tento paragraf vymezuje kompetence, které vyplývají ze skutečnosti, že ředitelé veřejných škol a školských zařízení mají postavení statutárního orgánu a o skutečnostech vymezených v tomto ustanovení rozhodují ve správním

řízení. V rámci tohoto rozhodování vystupuje ředitel veřejné školy nebo školského zařízení jako osoba pověřená výkonem státní správy.

Náplň § 166 školského zákona upravuje postavení ředitele veřejné školy a školského zařízení. S ohledem na to, že ředitel školy vykonává ve výslovně vymezených záležitostech státní správu, kterou na něj deleguje zákonem stát, jsou zde vymezeny zákonné podmínky pro jeho jmenování a odvolání. Pro jmenování do funkce ředitele se vyžaduje splnění předpokladů stanovených zákonem o pedagogických pracovnících (bezúhonnost, zdravotní způsobilost, stanovené vzdělání, pedagogická praxe a do 2 let získat znalosti v oblasti řízení školství) a splnění podmínek konkursního řízení. Důvody pro odvolání ředitele školy jsou vymezeny tak, aby umožňovaly ředitele odvolat, pokud pozbude některý z předpokladů výkonu funkce, nesplnění podmínky získání znalostí v oblasti řízení školství studiem, v případě organizačních změn, jejichž důsledkem je zrušení vykonávané funkce, dále pokud nebude plnit povinnosti z dané funkce vyplývající (např. Česká školní inspekce, zřizovatel nebo jiný kontrolní orgán zjistí závažné nedostatky v činnosti ředitelem řízené školy a školského zařízení) a dosažení 65 let věku.

1.6 Ředitel školy a školská rada

Vztah ředitele školy a školské rady je upraven v § 167 a § 168 školské zákona č. 561/2004 Sb.

Ředitel školy nemůže být členem školské rady.

Ve školách, které nejsou zřízeny státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí plní úkoly zřizovatele při zřizování školských rad ředitel školy, tzn. stanoví počet členů školské rady, vydává volební řád, jmenuje jednu třetinu členů školské rady.

Ředitel školy zajistí v souladu s volebním řádem řádné uskutečnění voleb do školské rady.

Nezvolí-li zákonní zástupci nezletilých žáků a zletilí žáci a studenti stanovený počet členů školské rady ani na základě opakované výzvy, jmenuje zbývající členy školské rady ředitel školy.

Ředitel školy svolává první zasedání školské rady.

Ředitel školy nebo jím pověřený zástupce je povinen zúčastnit se zasedání školské rady na vyzvání jejího předsedy.

Ředitel školy je povinen umožnit školské radě přístup k informacím o škole, zejména k dokumentaci školy. Informace chráněné podle zvláštních právních předpisů (zákon č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů) poskytne ředitel školy školské radě pouze za podmínek stanovených těmito zvláštními právními předpisy. Poskytování informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím tím není dotčeno.

O schválení dokumentů - výroční zpráva o činnosti školy, školní řád, stipendijní řád, pravidla hodnocení výsledků vzdělávání žáků v základních a středních školách, rozhodne školská rada do jednoho měsíce od jejich předložení ředitelem školy. Pokud školská rada tento dokument neschválí, ředitel školy předloží dokument k novému projednávání do jednoho měsíce. Opakovaného projednávání se účastní zřizovatel. Není-li dokument schválen ani při opakovaném projednávání nebo pokud školská rada neprojedná dokumenty výše uvedené do jednoho měsíce od jejich předložení ředitelem školy, rozhodne o dalším postupu bez zbytečného odkladu zřizovatel.

Ve školách, které nejsou zřízeny státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí plní tyto úkoly zřizovatele ten, kdo ustanovil ředitele školy do funkce.

2. Činnost školských rad v České republice

2.1 Publikované celostátní zkušenosti z fungování školských rad

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v § 167 a § 168 stanovuje, že při základních, středních a vyšších odborných školách se zřizuje školská rada k datu 1. 1. 2006. Jejím prostřednictvím se mohou zákonní zástupci nezletilých žáků, zletilí žáci, pedagogičtí pracovníci školy a zřizovatelé podílet na správě školy. Popud přišel ze zahraničí, kde mají rady škol silné postavení dané dlouhou historickou tradicí.

V článku „Pohled do zákulisí školské rady“ publikovaném v odborném měsíčníku *Moderní obec* č. 8/2005 autorka Jaroslava Štefflová¹⁾ rozebírá přechod od rad škol ke školským radám a dává ve svém příspěvku prostor řediteli pražské základní školy, kde fungovala rada školy, zřízená dle zákona 564/1990 Sb., úspěšně tři volební období, aby zhodnotil, proč rady škol vznikaly, jak fungovaly, výsledky jejich činnosti a čím by mohly být školské rady užitečné i pro ostatní školy a jaké jsou obavy ředitelů škol z jejich zřízení. Jednou z obav – skutečnost, že ředitel školy nesmí být členem školské rady a rada ho na své jednání může, ale nemusí přizvat, eliminuje Vít Beran: „To je pravda, ale řekl bych, že to záleží na vztazích mezi lidmi. Jako ředitel sice nejsem součástí rady, ale jsem jejím partnerem. Mohu ji kdykoli požádat o pomoc. V tom vidím pozitivum.“

S prvními zkušenostmi se školskými radami vystoupila na kulatém stole Stálé konference asociací ve vzdělávání (SKAV) a SVP Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy na téma Škola versus rodina 15.2.2007 PhDr. Marcela

---

¹⁾ ŠTEFFLOVÁ, J. Pohled do zákulisí školské rady. *Moderní obec*, 2005, č.8. ISSN 1211-0507.

Štiková²⁾, předsedkyně školské komise Svazu měst a obcí České republiky.

Se zřizováním školských rad byla spojena pozitivní očekávání. Šlo zejména o rozvoj vnějších vztahů a větší otevřenosti školy, zlepšování zpětné vazby škole o její práci, řešení konfliktních situací, pomoc v mimoškolních aktivitách, zlepšení materiálně technického zabezpečení školy a využívání profesních znalostí členů školské rady. Vyskytly se také obavy, kterými byly značné pravomoci a minimální odpovědnost členů školské rady, prosazování skupinových či individuálních zájmů, nedostatek vhodných lidí pro práci ve školské radě, formální přístup k řešení úkolů a obtížná kontrola činnosti.

Po ročním působení školských rad zadala PhDr. Štiková anketu, na kterou odpovědělo 25 měst a obcí – tedy zřizovatelů škol. Výsledky ankety jsou prvními zkušenostmi z činnosti školských rad (v kapitole 5. jsou porovnány s výsledky současného výzkumu).

Chybějící řešení problematiky předčasných voleb a doplňovací volby do školské rady a funkční období člena školské rady zvoleného v předčasných nebo doplňovacích volbách a vymezení možností, kdy funkce člena školské rady skončí před uplynutím období se dostává do školského zákona zákonem č. 49/2009 Sb., zákonem, kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

2.2 Vztahy mezi zřizovatelem a školou

Podle listiny základních práv a svobod, ve znění zákona 162/1998 Sb., je vzdělávání veřejným statkem, který přísluší všem občanům.

---

²⁾ ŠTIKOVÁ, M. První zkušenosti se školskými radami. *Učitelské listy*, 2007, roč. XV., č.5. ISSN 1210-6313.

Podle zákona č. 128/2000 Sb. o obcích, ve znění pozdějších předpisů, obec v samostatné působnosti ve svém územním obvodu pečuje v souladu s místními předpoklady a místními zvyklostmi o vytváření podmínek výchovy a vzdělávání.

Podle zákona 129/2000 Sb. o krajích, kraj pečuje o všestranný rozvoj svého území a potřeby svých občanů. Kraj v samostatné působnosti ve svém územním obvodu pečuje v souladu s místními předpoklady a s místními zvyklostmi o komplexní územní rozvoj, zejména o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů, především o uspokojování potřeb ochrany a rozvoje zdravých životních podmínek, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku.

Rozsah kompetencí v tomto smyslu stanoví zákon 561/2004 Sb., školský zákon v části sedmnácté – Působnost územních samosprávných celků ve školství, kde je v § 177 stanoveno:

(1) Územní samosprávu ve školství vykonávají

- a) obec
- b) kraj.

(2) Při zajišťování vzdělávání a školských služeb, zejména při zřizování a rušení škol a školských zařízení dbá obec a kraj zejména o

- a) soulad rozvoje vzdělávání a školských služeb se zájmy občanů a kraje, s potřebami trhu práce, s demografickým vývojem a rozvojem svého území
- b) dostupnost vzdělávání a školských služeb podle místních podmínek.

V § 178, 179, 180 jsou specifikovány povinnosti obce a v § 181 a 182 kraje.

„Veřejnost je faktorem školního mikroprostředí, které ovlivňuje chování školy, stanovení cílů a jejich plnění. Veřejností v širším slova smyslu rozumíme především místní komunitu, zájmové skupiny občanů, sdělovací prostředky a širokou veřejnost.“ uvádí Světlík³⁾ (1996, s. 109).

---

³⁾SVĚTLÍK J. *Marketing školy*, Zlín: EKKA, 1996. ISBN 80-902200-8-8.

Vztah školy a zřizovatele, respektive ředitele a zřizovatele, by měl být korektní. Vztahy mezi školou a veřejností by měly být systematicky budovány. Velkou příležitostí přináší marketingové řízení školy. Jelikož je jednou z povinností zřizovatele zajistit výdaje škol, které nejsou zajištěny státním rozpočtem, každý zřizovatel rád uvítá, když škola či školská organizace jím zřizovaná bude efektivní. „Efektivní školou rozumíme takovou vzdělávací instituci, ve které jednoznačně dochází k většímu osobnímu rozvoji žáků a studentů, než by se dalo očekávat vzhledem k jejich úrovni na vstupu, přičemž k tomuto rozvoji dochází v příznivém edukativním prostředí, v souladu se zájmy a potřebami společnosti, a to ekonomicky efektivním způsobem,“ , připomíná v článku Marketingové řízení školy Světlík⁴⁾ (2007).

Školské rady by měly mít zájem, aby školy pracovaly efektivním způsobem. Za hlavní atributy efektivní školy je možné považovat:

- profesionální vedení školy, které lze charakterizovat existencí vize, dlouhodobých cílů a jasnou strategií jejich dosažení, kreativitou, citlivostí vůči pracovníkům i žákům či studentům, motivující,
- sdílení vize a akceptování cílů školy spolupracovníky,
- vhodné edukativní prostředí školy pro práci žáků,
- evaluace kvality práce školy se zpětnou vazbou z vnitřního i vnějšího prostředí školy,
- učící se škola s odborným růstem pedagogů.
- otevřená škola s efektivní komunikací nejen uvnitř organizace, ale i umění komunikovat s jednotlivými subjekty vnějšího prostředí, komunikace by měla být otevřená, pravdivá, srozumitelná a pravidelná.
- vzdělávání probíhá ekonomicky efektivním způsobem, s kvalitním ekonomickým managementem.

---

⁴⁾ SVĚTLÍK, J. Marketingové řízení školy, *Řízení školy*, 2007, č.10. ISSN 1214-8679.

V listopadu 2007 se sešla školská komise Svazu měst a obcí České republiky vedená její předsedkyní PhDr. Štikovou se zástupci Asociace ředitelů základních škol a diskutovali o problémech vztahů škol se zřizovateli. Nejpalčivější problémy cítí školy v oblasti financování škol, další připomínka varovala před neznalostí základních právních předpisů, které se týkají škol, zřizovatelé často nevědí, co všechno patří k povinnostem ředitele školy, ředitelé nevědí, podle čeho je zřizovatelé hodnotí. Ne každý starosta a zastupitel, a tedy člen školské rady, má povědomí o tom, co škola v nových podmínkách, kdy zahajuje práci podle nových vzdělávacích programů potřebuje. Někdy zřizovatelé o dotace získané z grantů či projektů krátí škole rozpočet. Varovné bylo konstatování, že do škol vstupují politické tlaky.

Stát přesouvá na obce jako zřizovatele stále více kompetencí, ale neposkytuje jim odpovídající finanční zázemí, odtud plyne naprostá většina neshod. Školská komise Svazu měst a obcí ČR nemůže zastupitelům nařizovat, jak se mají chovat, ale může jim poradit. „Vztahy závisí vždycky na komunikaci a umění naslouchat jeden druhému. Ještě neumíme využívat školské rady – a to jak školy, tak zřizovatelé. V zákoně například není stanovena povinnost, aby člen školské rady informoval o jejím jednání toho, koho v radě zastupuje. Tak se může stát, že některé zastupitelstvo se vůbec nemusí dozvědět, o čem se na radě mluví, čím škola žije. To je zejména příklad středních škol a škol ve velkých městech, kde měla radnice problém vůbec někoho, kdo by ji ve školské radě zastupoval, sehnat. Přitom členům školské rady procházejí rukama důležité informace o hospodaření školy, výroční zpráva – a zastupitelům chybí zpětná vazba. Samozřejmě jen některým, jak mají nastavené vnitřní mechanismy,“ uvedla Štiková⁵⁾.

---

5) ŠTEFFLOVÁ, J. Ne vždy jsou vztahy mezi školou a obcí ideální, *Moderní obec* [online], 2008 – [cit. 2008-01-04]. Dostupné na [www: <http://ihned.cz/Index.php?p=000000_d&&article\[id\]=22697050&article\[area_id\]=10041240>](http://ihned.cz/Index.php?p=000000_d&&article[id]=22697050&article[area_id]=10041240).

2.3 Spolupráce zákonných zástupců a školy

Spolupráce zákonných zástupců a učitelů je považována ve vyspělých zemích za samozřejmost. Dobrá komunikace s rodiči je bezpodmínečnou součástí práce učitele. Ideál je v partnerství – rovnoprávné komunikaci. Na některých školách přetrvávají dřívější formy spolupráce – Sdružení rodičů a přátel školy, Asociace rodičů, kde jsou zastoupeni zástupci zákonných zástupců z každé třídy.

Novou oporu získali rodiče ve školském zákonu, č. 561/2004 Sb., v § 21 – práva žáků, studentů, v § 30 – možnost vyjadřovat se k dokumentům školy (školní řád, vnitřní řád, stipendijní řád), v § 69 - hodnocení výsledků vzdělávání žáků (možnost komisionelního přezkoušení).

Další zákonnou kompetencí umožňující zapojení rodičů do života školy je činnost školské rady.

Vztahem školy a rodiny se zabýval výzkum uskutečněný týmem doc. Rabušicové z Ústavu sociálních věd FF MU Brno v roce 2003 a charakterizoval jej v několika kategoriích:

- rodiče jako problém – nezáměr o výchovu dětí, pochybnosti o kvalitě učitelů
- špatní rodiče – selhávají ve výchově, komunikují jenom při problémech
- „snaživí“ rodiče – přehnaně dítěti pomáhají, píší za něj úkoly, komunikují se školou o každé maličkosti, jsou vnímáni jako obtížní
- rodiče jako zákazníci – mají právo volby školy, právo na informace, úskalí v přístupu, vytrácí se partnerství
- občané – škola jako veřejná instituce má být maximálně otevřená, možnost zasahovat, záleží na úrovni občanské společnosti
- rodiče jako partneři výchovni i sociální – ideální spolupráce.

Z výsledků výzkumu vyplývá, že českým rodičům je jednoznačně připisována:

- role zákaznická
- role partnera - problému
- partnera – občana

Zejména role rodiče – partnera by měla být ve vztahu se školou rozvíjena. Základním předpokladem je vzájemná komunikace a informovanost, znalost cílů a vizí školy. Od rodičů mohou přicházet nové inspirace, podněty, návrhy, připomínky, pomoc při zajišťování akcí, materiální a organizační pomoc i případné sponzorování.

V praxi se osvědčilo, začít budovat tuto spolupráci nejprve na úrovni tříd a postupně se dopracovávat k celoškolním projektům, které mohou školu zviditelnit a zvyšovat její prestiž ve společnosti.

3. Školské rady

3.1 Cíl šetření

Cílem šetření bylo zjistit současný stav činnosti školských rad na školách a jaký vliv má činnost školské rady na rozvoj školy a na rozhodovací procesy ve škole.

Činnost školských rad, které jsou povinně zřizovány od 1. ledna 2006 na základě zákona č. 561/2004 Sb. školský zákon při základních, středních a vyšších odborných školách, má za sebou první funkční, tedy tříleté, období. To je dostatečná doba k tomu, aby členové školských rad získali dostatek informací potřebných ke svému fungování, naučili se znát své kompetence, našli si styl komunikace se školou a ředitelem školy, připomínkovali skutečnosti, které brání řádnému vykonávání jejich činnosti.

Tato skutečnost dovoluje formulovat **hypotézu**:

„Pokud má školská rada dostatek informací ke svému fungování, její členové znají problematiku školy, dokážou konstruktivně komunikovat s ředitelem školy, pak má činnost školské rady pozitivní vliv na rozvoj školy, aniž by narušovala rozhodovací procesy ve škole.“

3.2 Metodika šetření

K uvedené problematice byl vypracován dotazník (viz. příloha č.2), ve kterém měli respondenti označit odpověď, která odpovídá situaci v jejich škole. Kromě toho v něm byly také otevřené otázky, na které mohli odpovídat volně.

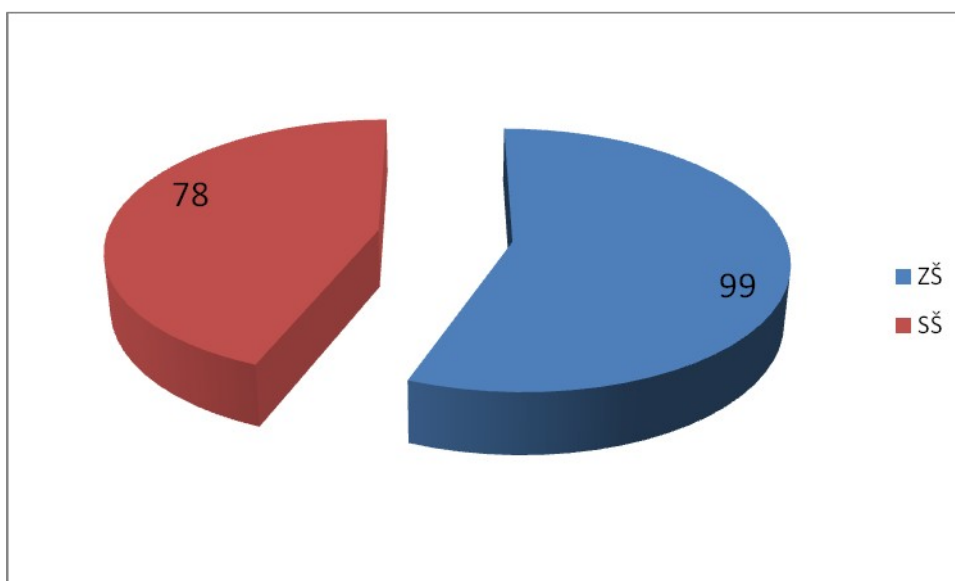
3.3 Údaje o respondentech

Do dotazníkového šetření byly zapojeny náhodně vybrané základní a střední školy z celé České republiky. Aby ve vzorku byly zastoupeny oba sledované druhy škol, byl dotazník rozeslán elektronickou poštou na 75 středních a 75 základních škol. Osm žádostí se vrátilo, nebylo doručeno. Dotazník vyplňovali ředitelé škol, kteří byli požádáni o předání dotazníku některému z členů školské rady příslušné školy. Na některé ze škol vyplnil dotazník pouze ředitel a poslal kontakt na člena školské rady. Ten byl posléze také osloven.

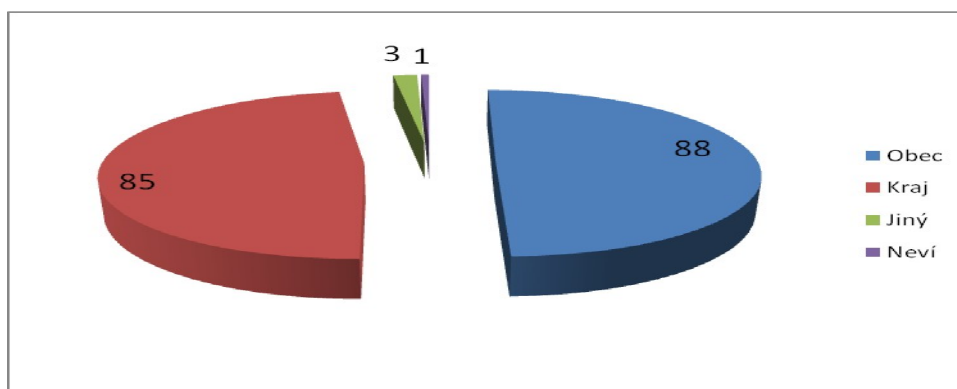
Dotazníky obdržely 142 školy, maximální návratnost by byla 284 dotazníky (za školu 1x ředitel a 1x člen školské rady).

Skutečnost byla - 177 vrácených vyplněných dotazníků, což je 62 %.

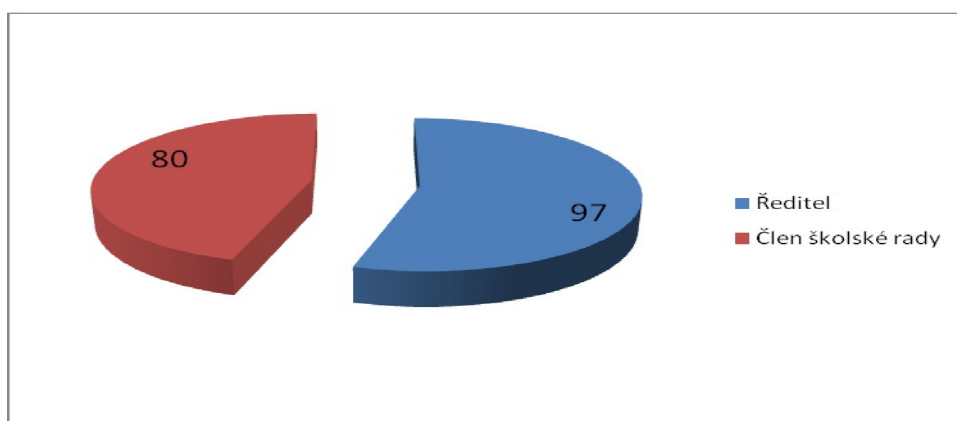
Graf 1- Druh školy

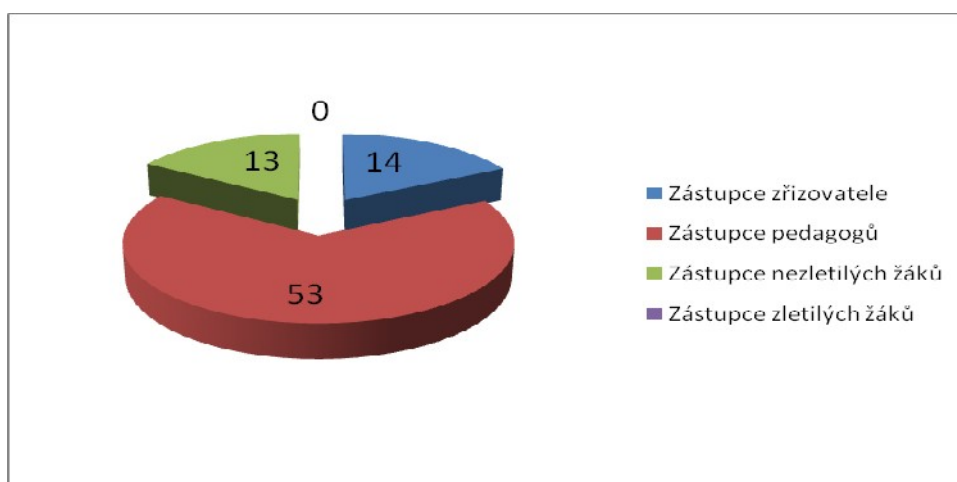
Graf 2 - Zřizovatel

Graf 3 – Dotazník vyplnil

Graf 4- Zastoupení členů školské rady v dotazníkovém šetření

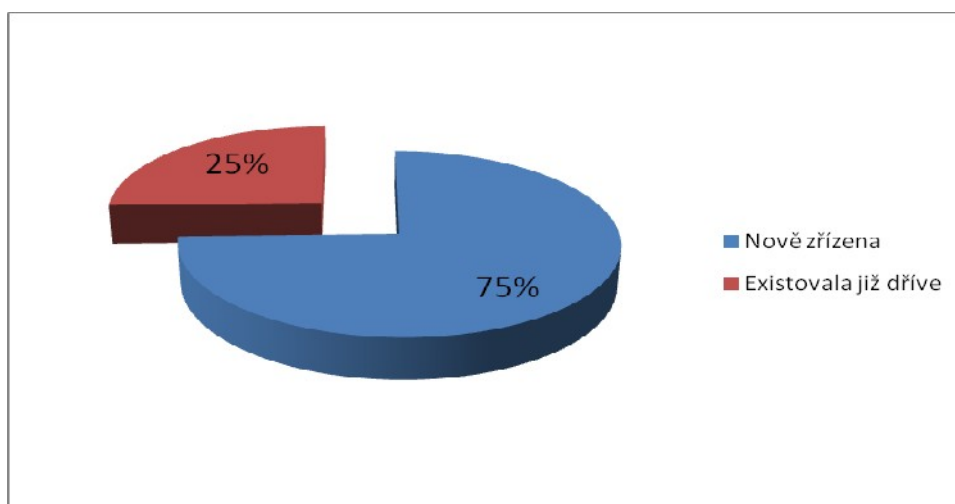
3.4 Výsledky šetření

a) otázka: “Školská rada byla zřízena - po 1.1.2006 (z. 561/2004 Sb.)
- fungovala již dříve (z. 564/1990 Sb.)“

Otázka byla v případě kladné odpovědi na dřívější fungování rady školy rozšířena o podotázku, zda se osvědčila.

Výsledek znázorňuje následující graf a tabulka. Ve třech čtvrtinách škol byla zřízena školská rada až na základě zákona 561/2004 Sb., který ukládá zřídit školské rady povinně k 1.1.2006. U škol, kde fungovala již dříve rada školy, se tato osvědčila v 78%.

Graf 5 – Zřízení školské rady podle zákona č. 561/2004 Sb.

Tabulka 1 – Osvědčila se předchozí rada školy?

Odpověď	Počet	Procento
ANO	35	78%
NE	9	20%
NEVÍ	1	2%
Celkem	45	100%

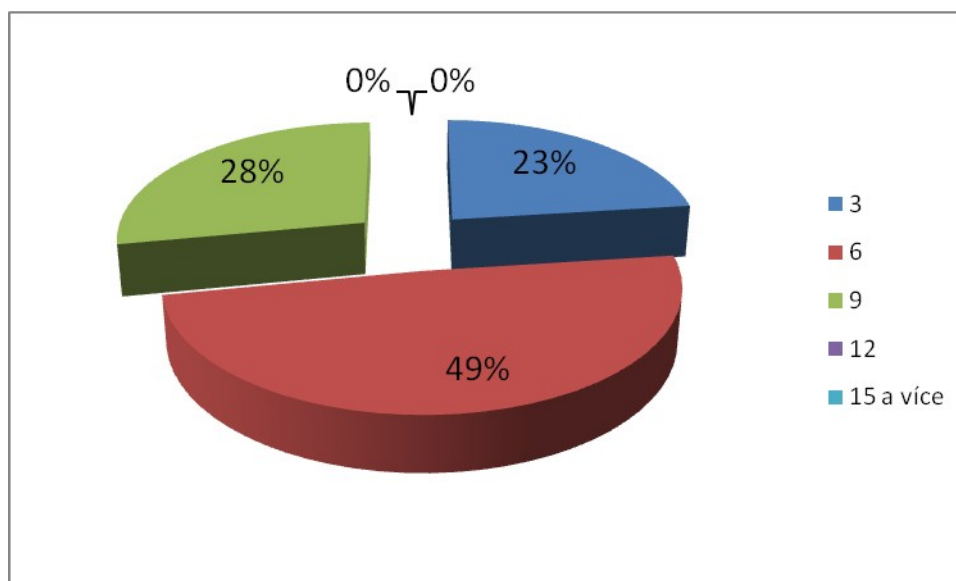
b) otázka: „Počet členů školské rady ve Vaší škole“

Z odpovědí vyplývá, že školské rady v celé České republice jsou většinou tříčlenné (23%), šestičlenné (49%) a devítičlenné (28%). Počet členů školských rad stanoví zřizovatel.

Tabulka 2 – Počet členů školské rady

Počet členů	Počet školských rad	Procento
3	41	23%
6	86	49%
9	50	28%
12	0	0%
15 a více	0	0%
Celkem	177	100%

Graf 6 – Počet členů školské rady

c) otázka: „Členové školské rady z řad zákonných zástupců a zletilých žáků

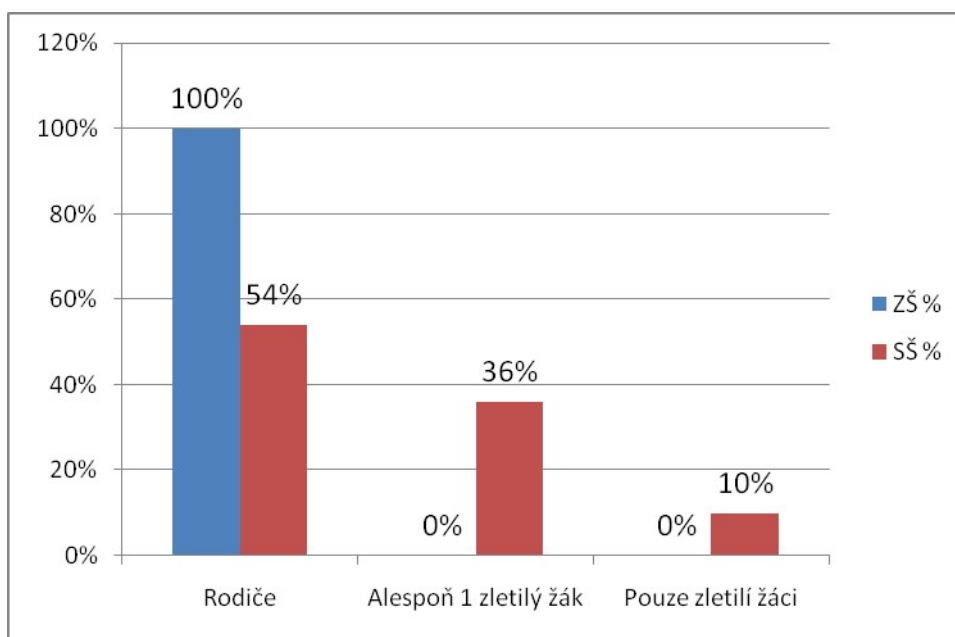
- jsou:
- rodiče
  - alespoň 1 zletilý žák
  - pouze zletilí žáci.“

Výzkumná sonda ukazuje složení školské rady z řad zákonných zástupců a zletilých žáků. V základních školách jsou těmito zástupci logicky rodiče, ve středních školách se ve školských radách objevují i zástupci zletilých žáků, jejich poměrné zastoupení je vyjádřeno v tabulce č. 3.

Tabulka 3 – Složení školské rady z řad zákonných zástupců

	ZŠ	ZŠ %	SŠ	SŠ %
Rodiče	99	100%	42	54%
Alespoň 1 zletilý žák	0	0%	28	36%
Pouze zletilí žáci	0	0%	8	10%
Celkem	99	100%	78	100%

Graf 7 – Složení školské rady z řad zákonných zástupců

Otázka: „Členové školských rad jmenovaní zřizovatelem jsou z řad:

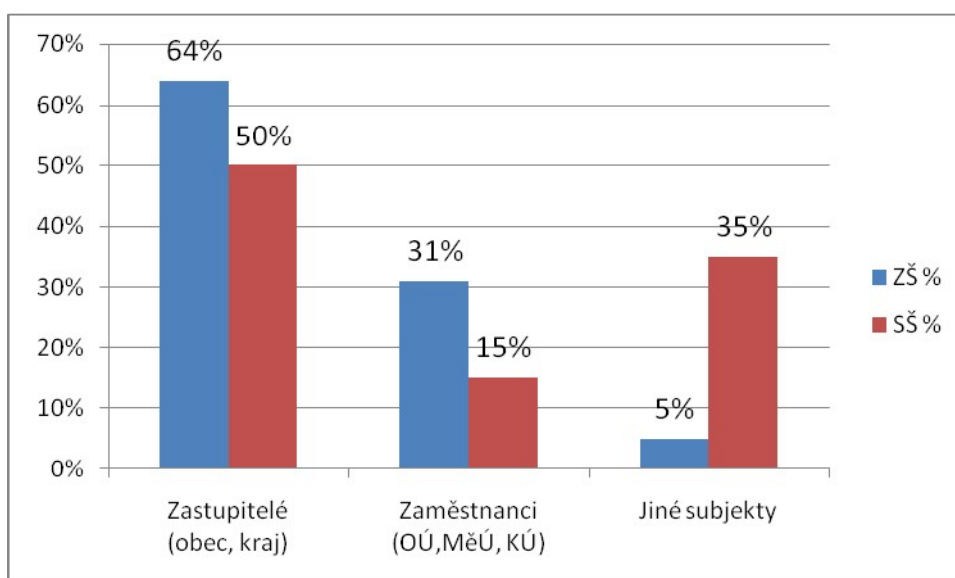
- zastupitelů (obecních, krajských samospráv)
- zaměstnanců (obecních, městských, krajských úřadů)
- jiných subjektů (jakých?)“

Zřizovatelem jmenování členové školských rad jsou nejčastěji z řad zastupitelů a to podle toho, kdo školu zřizuje, buď obecních nebo krajských. Z výsledků šetření vyplývá rozdíl mezi druhy škol, kdy u základních škol jsou druhou nejpočetnější skupinou členů jmenovaných do školských rad zaměstnanci městských a obecních úřadů a pouze 5% zástupců je z jiných subjektů, nejčastěji soukromý zřizovatel, ekonom DD, soukromí podnikatelé. Ve středních školách jsou naopak druhou nejpočetnější skupinou, ze které jmenuje zřizovatel zástupce do školské rady, jiné subjekty a to v 35% případů. Těmito subjekty jsou lékaři, zástupci bankovního sektoru, podnikatelských subjektů a firem, zástupci VŠ i z Poslanecké sněmovny. Nejméně zastoupenou skupinou jsou ve školských radách středních škol zaměstnanci krajského úřadu.

Tabulka 4 – Členové školské rady jmenování zřizovatelem

	ZŠ	ZŠ %	SŠ	SŠ %
Zastupitelé (obec, kraj)	79	64%	44	50%
Zaměstnanci (OÚ, MěÚ, KÚ)	39	31%	13	15%
Jiné subjekty	6	5%	31	35%
Celkem	124	100%	88	100%

Graf 8 – Členové školské rady jmenování zřizovatelem

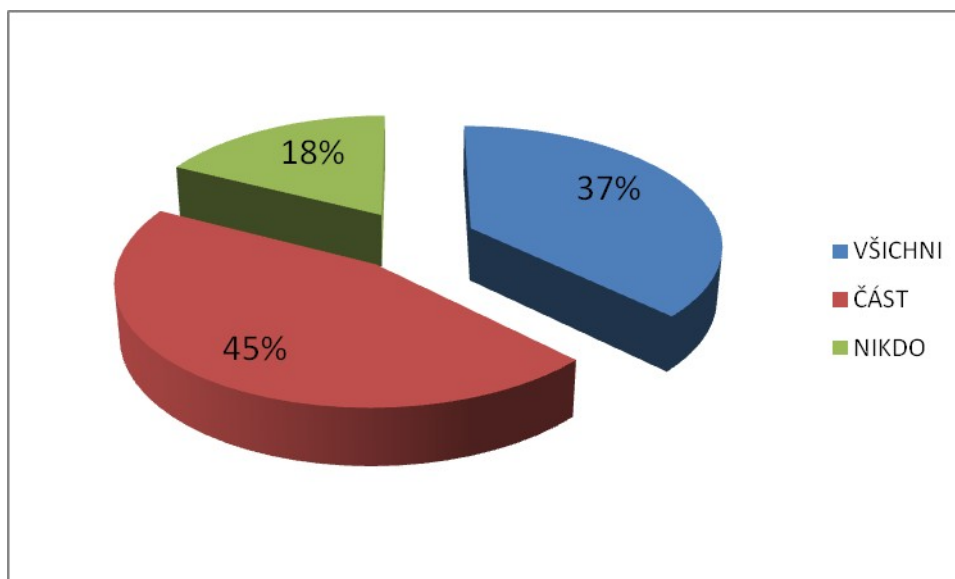

d) *otázka:* „Jmenoval zřizovatel ve 2. volebním období stejné zástupce do školské rady?“

Z výsledku šetření lze usuzovat, že v 37% případů jsou zřizovatelé se svými zástupci jmenovanými do školských rad absolutně spokojeni. V polovině škol jmenovali nově pouze některého ze členů. Možnosti jmenovat nové členy využili zřizovatelé v 18% škol. Nelze vysledovat proč. Bylo by jistě zajímavé, v některém z dalších šetření zkoumat i tuto skutečnost. Problém bude v získání relevantních odpovědí od zřizovatelů (jde o důvody osobní, politické, jiné?).

Graf 9 – Členové školské rady jmenovaní zřizovatelem opětovně ve 2. volebním období

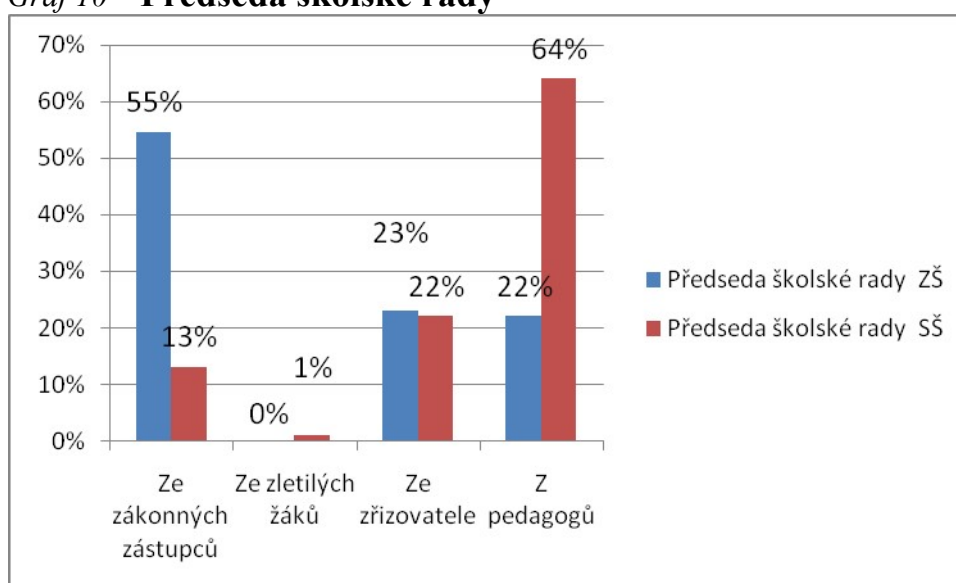

e) *otázka:* „Předsedou školské rady je zástupce: rodičů, zletilých žáků, zřizovatele, pedagogů.“

Předsedou školské rady je ve školských radách základních škol nejčastěji zástupce nezletilých žáků, tedy rodičů, poté zástupce zřizovatele a pedagogů.

Ve středních školách je v nadpoloviční většině předsedou školských rad zástupce pedagogů, poté zástupce jmenovaný zřizovatelem, následují rodiče a někde dokonce i zletilí žáci. Důvody rozdílnosti jsou zřejmě v tom, že do základních škol chodí žáci v lokalitě, kde bydlí, rodiče i zřizovatelé (zřizují třeba právě jen tuto jednu školu) mají ke škole bližší vztah než na středních školách, kterých je zřizovatelem kraj (zřizují mnoho škol) a rodiče žáků nesídlí přímo v lokalitě, kde se školy nachází. Z toho vyplývá skutečnost, že zástupci pedagogů jsou se školou nejvíce spojeni a zasvěceni do její činnosti.

Graf 10 – Předseda školské rady

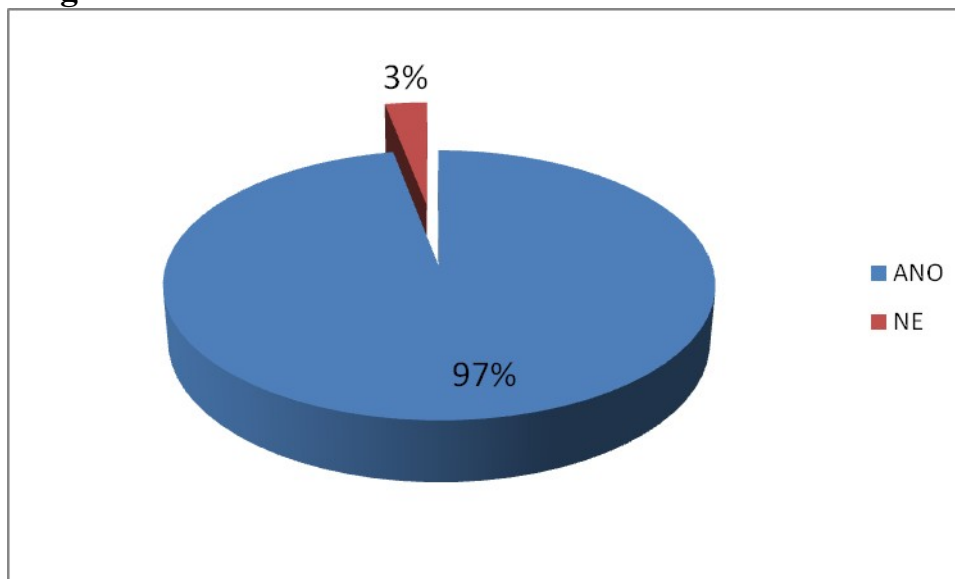

f) Ve výzkumné části byla sledována také činnost školské rady, kompetence členů podle toho, kterou část veřejnosti ve školské radě zastupují a zpětná vazba k nim.

Otázka: „Má školská rada dostatek informací ke svému fungování?“

Z vyhodnocených dotazníků jednoznačně vyplývá, že naprostá většina rad má dostatek informací.

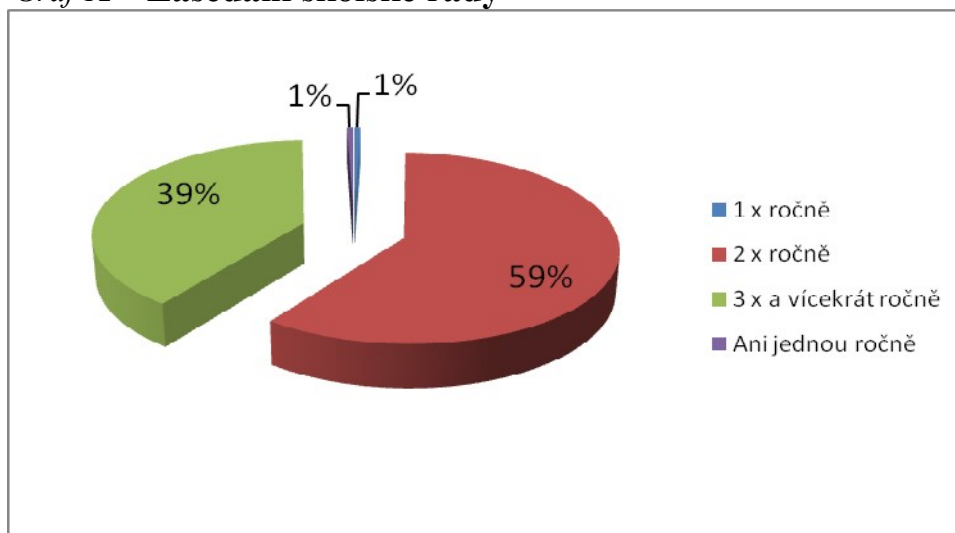
Graf 11 – Školská rada má dostatek informací ke svému fungování

Otázka: „Zasedání školské rady se uskutečňuje – 1x, 2x, 3x a vícekrát, ani jednou ročně.“

Většina školských rad naplňuje ustanovení § 167, odst. 7 školského zákona v tom, že zasedá nejméně dvakrát ročně. Ve dvou dotázaných školách však nebyla díkce zákona naplněna.

Graf 12 – Zasedání školské rady

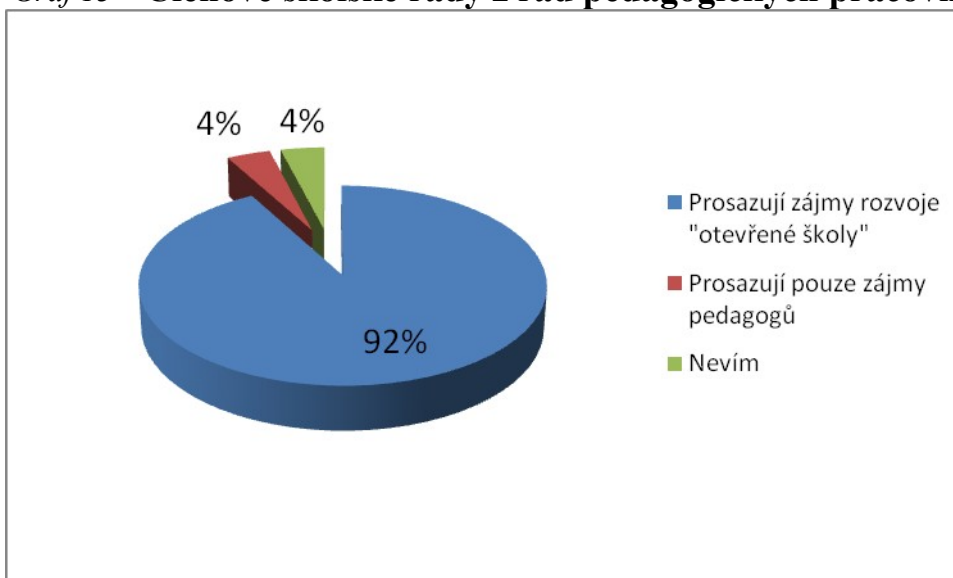

Otázka: „Členové školské rady z řad pedagogických pracovníků:

- prosazují zájmy rozvoje „otevřené školy“
- prosazují pouze zájmy pedagogů.“

Třetinu členů školské rady tvoří volení zástupci pedagogů. Otázka směřovala ke skutečnosti, že ředitelé škol měli obavy z toho, aby ve školských radách neprosazovali pouze zájmy pedagogů. Výsledek šetření dokládá, že tomu tak není a naprostá většina pedagogů ve školských radách prosazuje zájmy rozvoje „otevřené školy“, tedy školy s napojením na vývoj a dění v dané lokalitě, veřejnost a spolupráci s partnery.

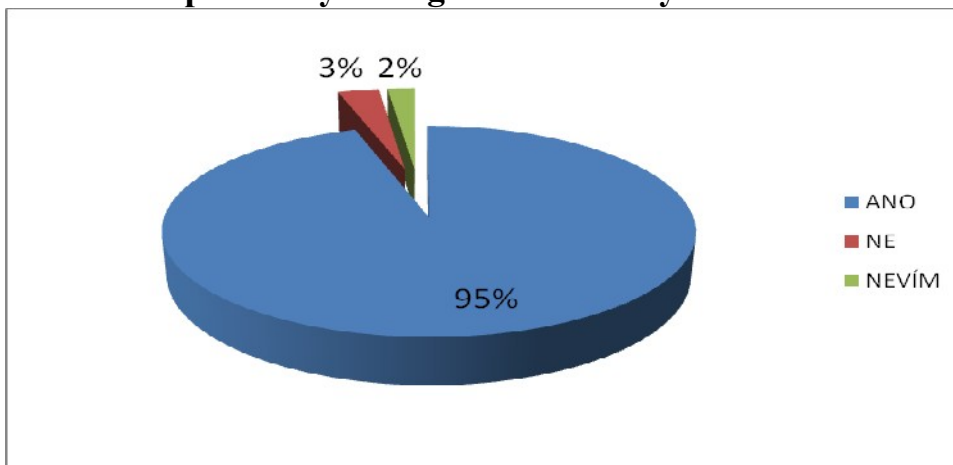
Graf 13 – Členové školské rady z řad pedagogických pracovníků

Otázka: „Jsou zástupci školské rady dostatečně informovaní, aby mohli řešit vzniklé problémy a dokážou reagovat na dotazy ostatních členů školské rady?“

Do školských rad jmenuje zřizovatel 1/3 členů. Šetření ukázalo jejich téměř 100% schopnost ve školských radách kvalitně pracovat.

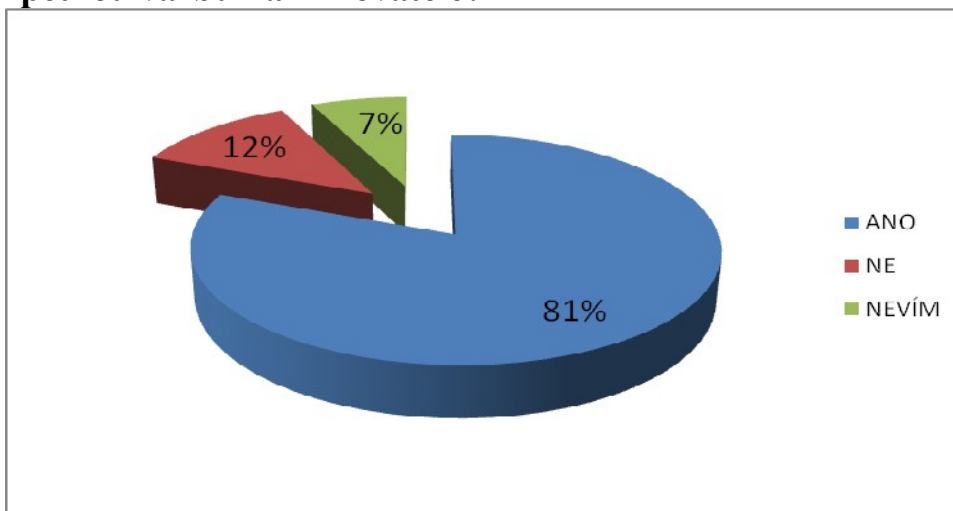
Graf 14 – Jsou zástupci školské rady dostatečně informovaní, aby mohli řešit problémy a reagovat na dotazy?

Otázka: „Mají členové školské rady jmenování zřizovatelem zpětnou vazbu na zřizovatele? Jakou?“

Vyhodnocení dotazu ukazuje, že ve většině školských rad mají zástupci jmenování zřizovatelem zpětnou vazbu na zřizovatele, zejména přenosem informací na jednání zastupitelstev, podáváním zpráv do výborů a komisí, podáváním podnětů, osobní návštěvy, zápisy z jednání, komunikace.

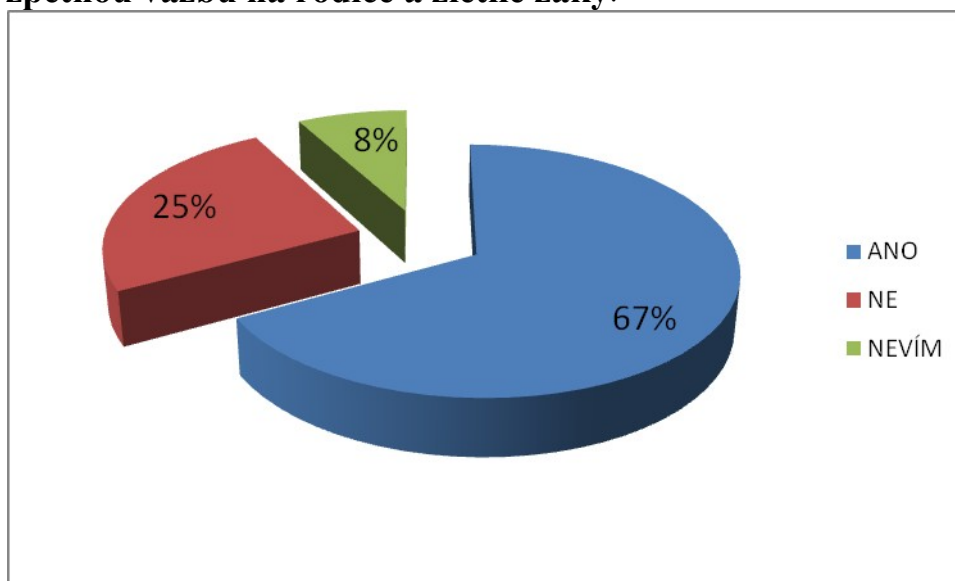
Graf 15 – Mají členové školské rady jmenování zřizovatelem zpětnou vazbu na zřizovatele?

Otázka: „Mají zákonní zástupci nezletilých žáků a zletilí žáci zpětnou vazbu na rodiče a zletilé žáky? Jakou?“

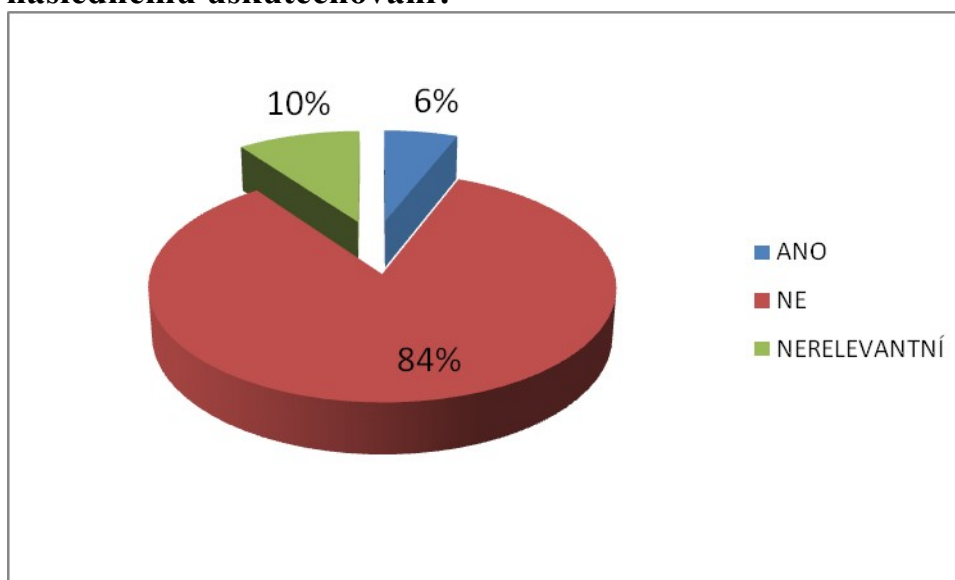
Zákonní zástupci nezletilých žáků a zletilých žáků potřebují zpětnou vazbu na ostatní rodiče a zletilé žáky, pokud by tomu tak nebylo, nemohli by reprezentovat názory této skupiny ve školské radě. Výsledky výzkumu ukazují v tomto bodě, že tomu tak je v 67% dotazovaných škol. Zpětná vazba probíhá ponejvíce formou předávání informací a podnětů na třídních schůzkách, SRPŠ, Radách rodičů, Klubech rodičů, Studijních radách, jednáních žakovského parlamentu. Zápisy se zveřejňují na webových stránkách školy, komunikace je možná e-mailem, na osobních setkáních, akcích školy apod.

Graf 16 – Mají zákonní zástupci nezletilých žáků a zletilí žáci zpětnou vazbu na rodiče a zletilé žáky?

g) Školská rada je oprávněná vyjadřovat se, projednávat a schvalovat některé dokumenty školy. Dotazníkové šetření ukázalo, že k některým dokumentům školské rady připomínky měly. Avšak jde o velmi malé procento škol. Ředitelé škol většinou připomínky akceptovali, pokud však nebyly v rozporu se školskými zákony. K jednotlivým dokumentům, které školská rada mohla připomínkovat je vytvořen graf se zpracovanými výsledky. U informace týkající se akceptace připomínek ředitelem školy, jsou uvedeny výhrady, které měli členové školských rad ke konkrétnímu dokumentu, vycházejí z odpovědí na otevřenou otázku.

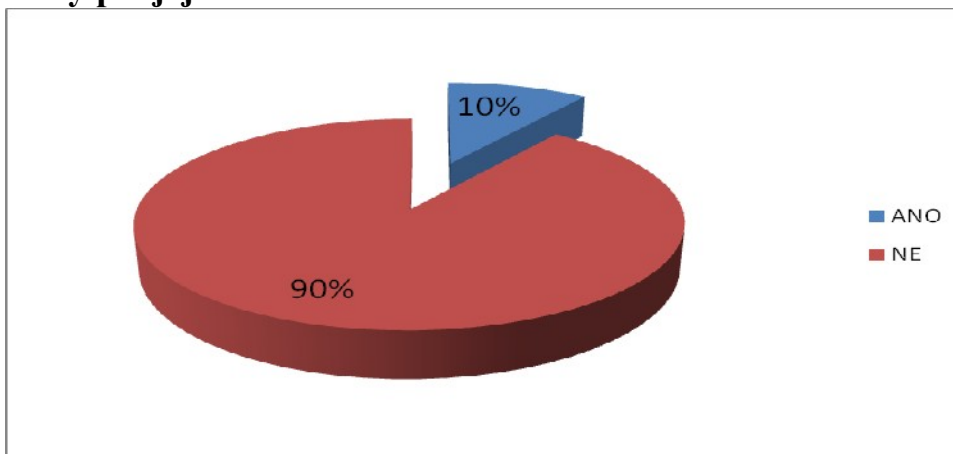
Graf 17 – Měla školská rada připomínky k návrhům ŠVP a jejich následnému uskutečňování?

Všechny připomínky, které měla školská rada ke školním vzdělávacím programům ředitelé akceptovali, kromě jediné, která byla odtržena od reality.

Nejčastější výhrady měla školská rada ke struktuře ŠVP, jeho obsahu, formě zápisu, k názvu a dále některé věcné a doporučující záležitosti.

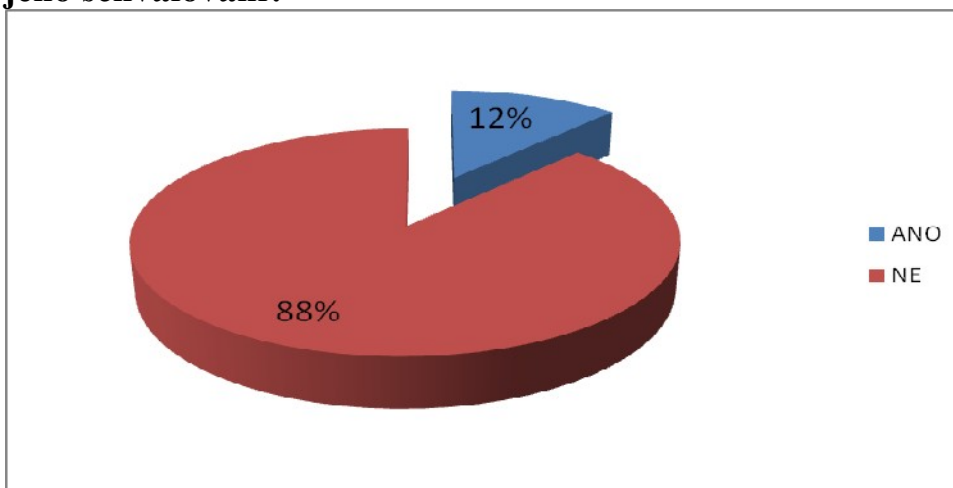
Graf 18 – Měla školská rada připomínky k výročním zprávám školy při jejich schvalování?

Všechny připomínky týkající se výroční zprávy byly řediteli akceptovány.

Připomínky k výroční zprávě školy byly formální, ale i doporučující doplnění hodnocení, zdůvodňování zameškaných hodin, některé výsledky doplnit grafy, tabulkami, rozbořem za poslední 3 roky, málo podrobných informací z hospodaření školy, doplnění dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, výsledky v soutěžích, studijní výsledky.

Graf 19 – Měla školská rada připomínky ke školnímu řádu při jeho schvalování?

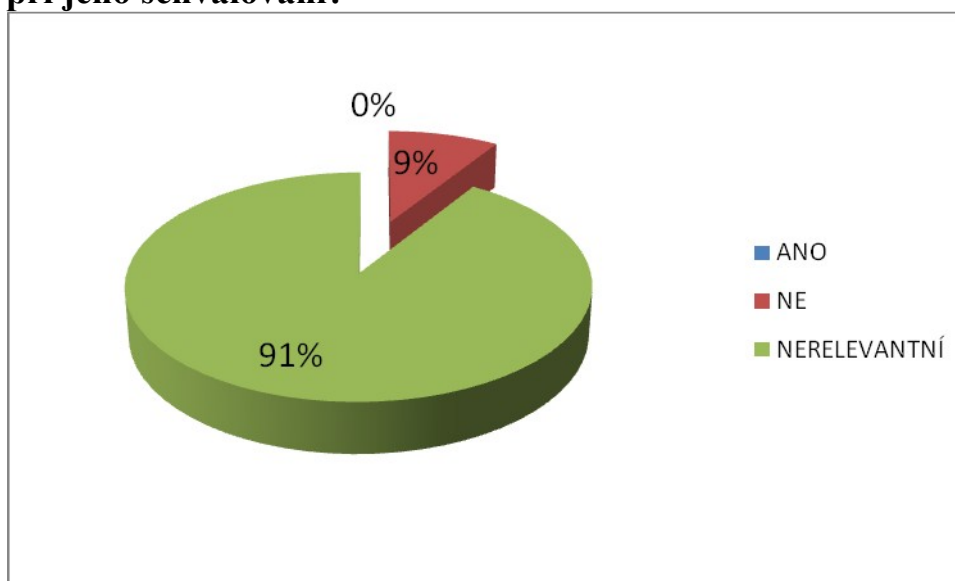

Školské rady připomínkovaly školní řád ponejvíce v případě používání mobilních telefonů, poškozování majetku školy, trávení poledních přestávek mimo školu, problematika kouření, odívání a chování žáků, kázeňská opatření.

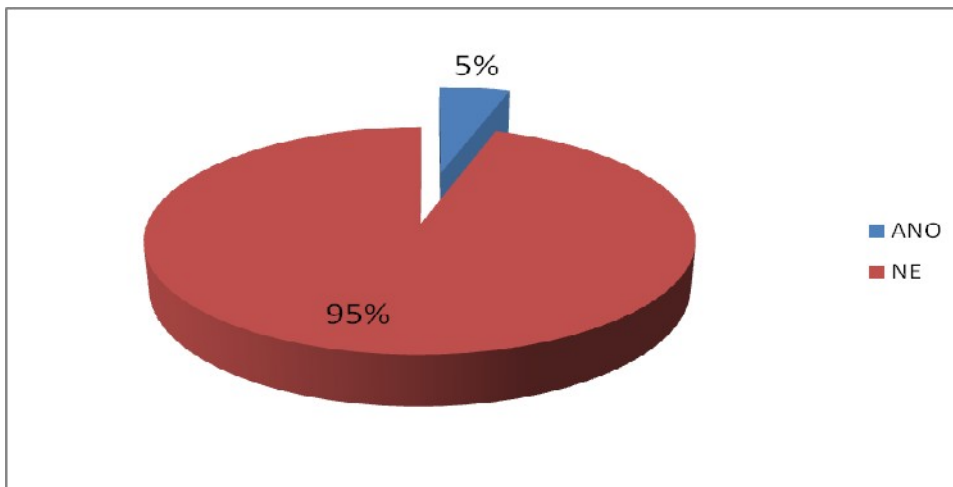
Všechny připomínky byly ředitelem akceptovány až na jednu, která, vznikla špatným vysvětlením školského zákona.

Graf 20 – Měla školská rada připomínky ke stipendijnímu řádu při jeho schvalování?

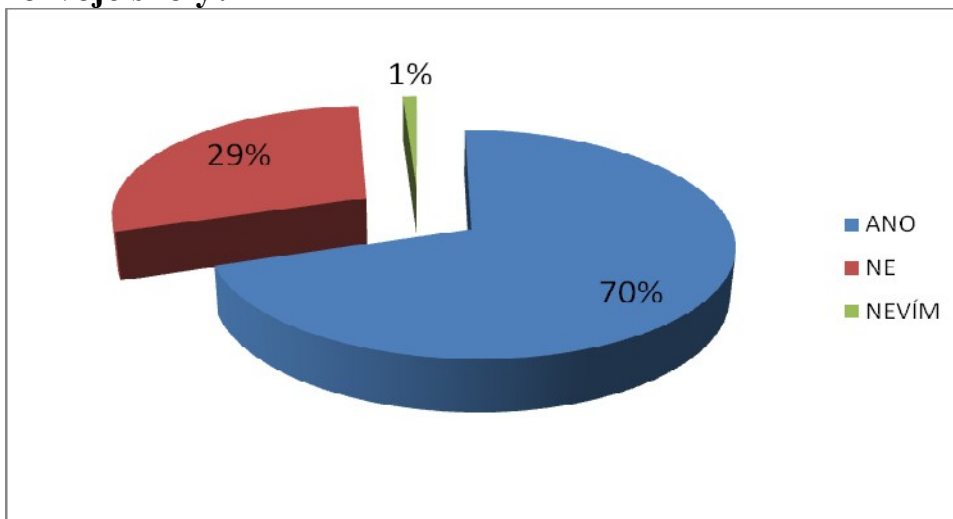
Stipendijní řád byl schvalován bez připomínek. Tento dokument mají pouze některé střední školy.

Graf 21 – Měla školská rada připomínky k hodnocení výsledků vzdělávání žáků?

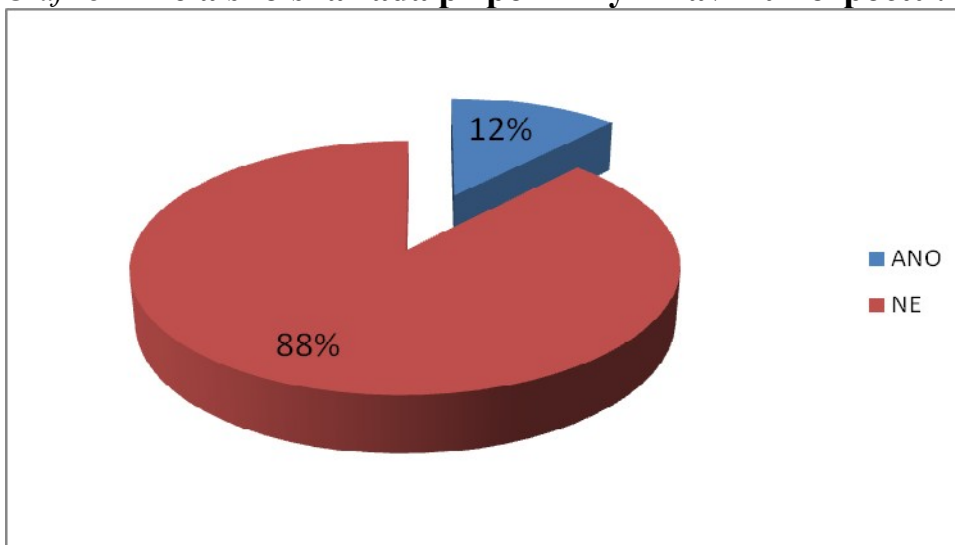
Připomínky k hodnocení výsledků vzdělávání žáků byly akceptovány řediteli škol. Byly jimi - slabá úroveň přijímaných žáků, hodnocení předmětů výchov, zařazovat srovnávací tabulky, na jedné škole rozporovala školská rada velké množství pochval, což bylo ředitelem záhy vysvětleno.

Graf 22 – Podílí se školská rada na zpracování koncepce záměrů rozvoje školy?

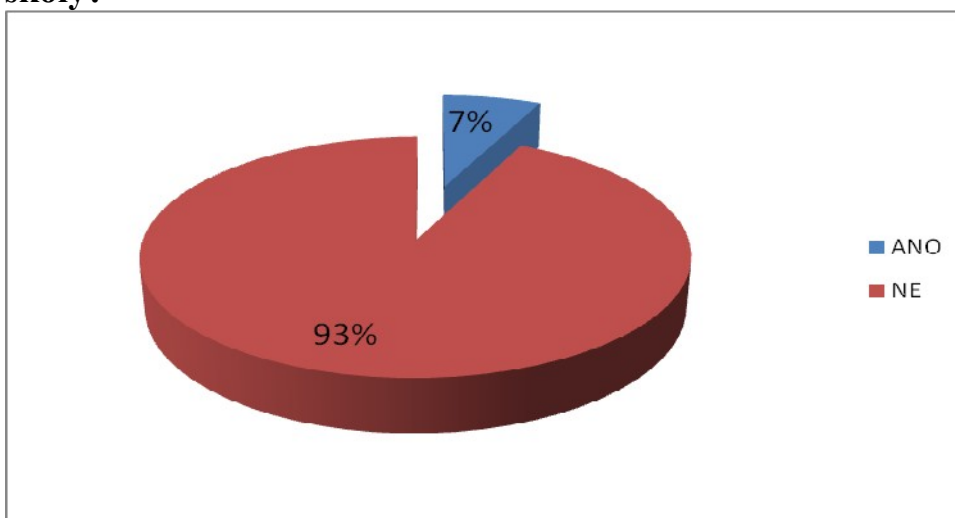
Potěšující je zjištění, že se školská rada podílí na zpracování koncepce dalších záměrů rozvoje školy.

Graf 23 – Měla školská rada připomínky k návrhu rozpočtu?

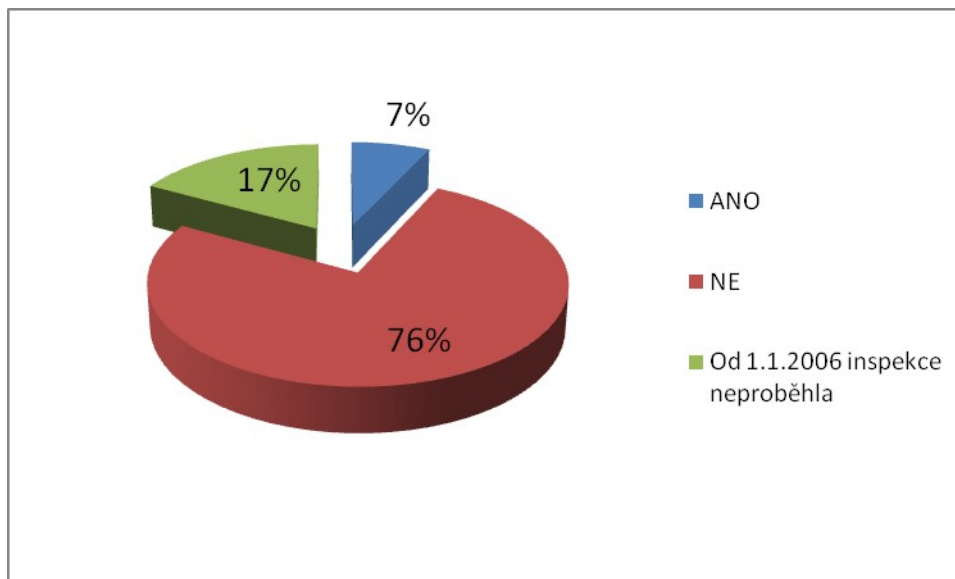
Školské rady měly opakovaně připomínky k návrhu rozpočtu, byly akceptovány řediteli škol a zvláště u obecních škol byly připomínkovány i u zřizovatele a vyřešeny ku prospěchu školy.

Graf 24 – Připomínkovala školská rada rozbor hospodaření školy?

V připomínkování rozboru hospodaření je možno spatřit aktivní činnost školských rad, která tímto proniká do celé provozní a koncepční činnosti školy.

Graf 25 – Měla školská rada připomínky k inspekční zprávě ČŠI?

Zprávy České školní inspekce školská rada ve většině případů nepřipomínkuje. Byla-li potřeba, zastala se školská rada jedné školy svého ředitele i před tímto orgánem.

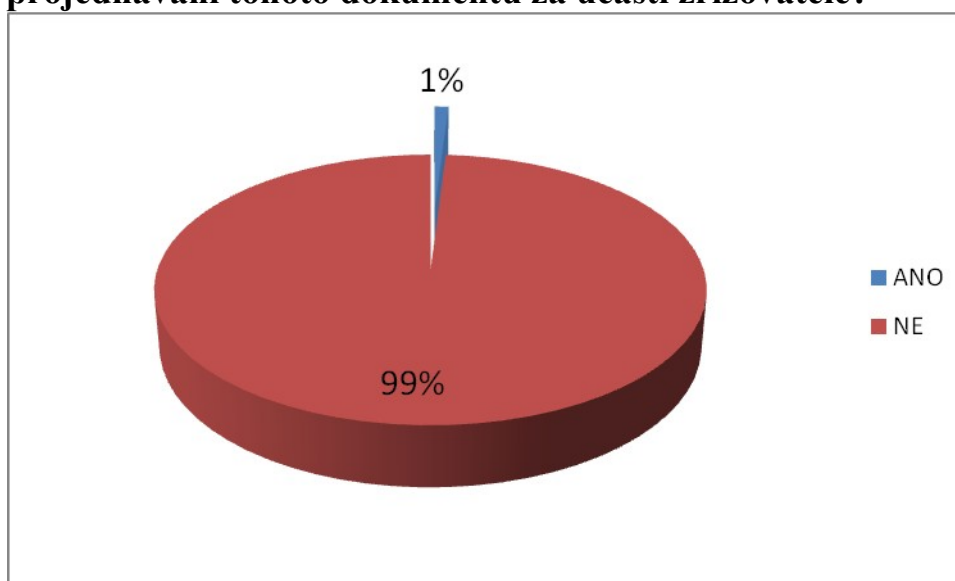
Aktivní činnost školské rady spočívá v podávání podnětů řediteli školy, zřizovateli i dalším orgánům, např. ČŠI. Školské rady dotazovaných škol jsou v tomto aktivní, zejména ve vztahu k řediteli školy a u základních škol i zřizovateli školy.

Tabulka 5 – Podala školská rada alespoň jeden podnět?

		ZŠ	SŠ	Celkem
Řediteli školy	ANO	40	53	93
	NE	59	25	84
Zřizovateli	ANO	40	14	54
	NE	59	64	123
Jiným orgánům	ANO	2	4	6
	NE	97	74	171

Právo neschválit některý z dokumentů využila školská rada ve dvou dotazovaných školách. V jednom případě to byla výroční zpráva, ve druhém případě neschvaluje a vrací ředitelce školy všechny jí předkládané dokumenty k přepracování. Nepodílí se na zpracování koncepce, nepomáhá, ale vrací, úkoluje a hledá chyby. Ředitelka vždy připomínky ŠR akceptovala a několikrát přepracovávala, ale zákonná lhůta pro odevzdání již vypršela. Jedná se o základní školu, jejímž zřizovatelem je obec (v tomto jediném případě z dotazovaných škol se objevuje obava ze střetu zájmů).

Graf 26 – Stalo se, že školská rada neschválila některý z předložených dokumentů a došlo k opakovanému projednávání tohoto dokumentu za účasti zřizovatele?

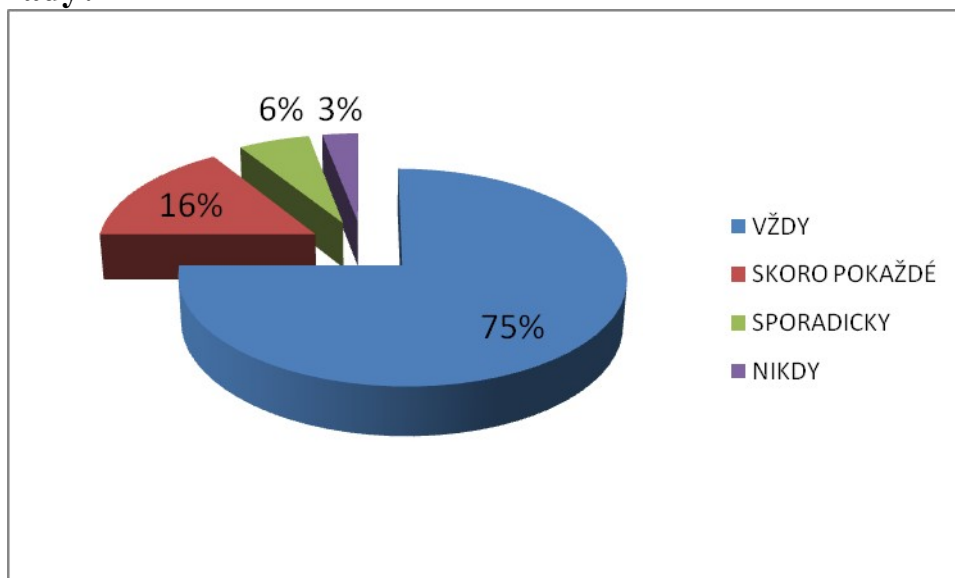
h) Další oblastí, která byla v dotazníkovém šetření sledována je vztah školské rady a ředitele školy.

Otázka: „Jak často je zván ředitel školy na zasedání školské rady?

- vždy
- skoro pokaždé
- sporadicky
- nikdy“

Předseda školské rady může zvát na jednání školské rady ředitele školy. Z výzkumu vyplývá, že v naprosté většině si školské rady zvou na svá jednání ředitele škol.

Graf 27 – Jak často je zván ředitel školy na zasedání školské rady?

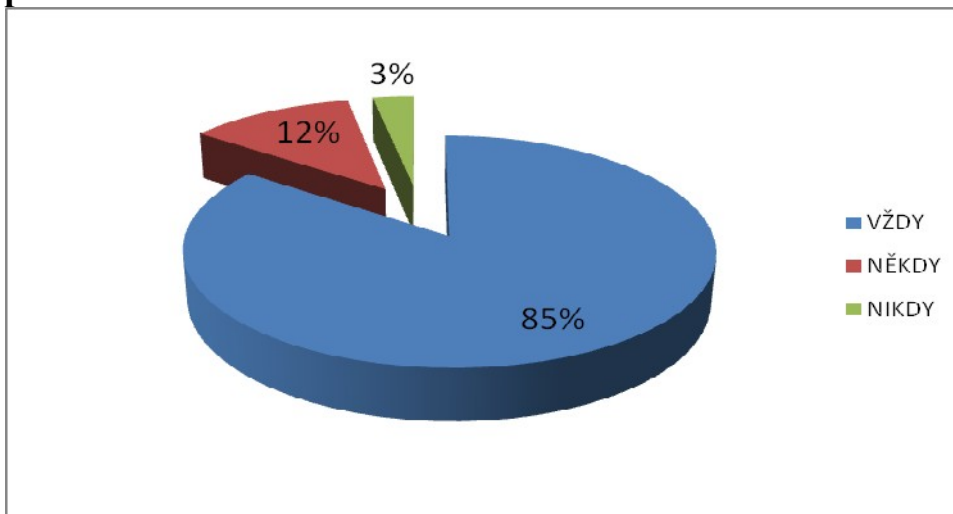

Otázka: „Zúčastňuje se ředitel jednání školské rady, je-li přizván?

- vždy
- někdy
- nikdy“

Školský zákon stanovuje řediteli povinnost zúčastnit zasedání školské rady na vyzvání jejího předsedy. Většinou se tak děje, pouze v mizivém procentu (3%) ředitelé neplní své povinnosti.

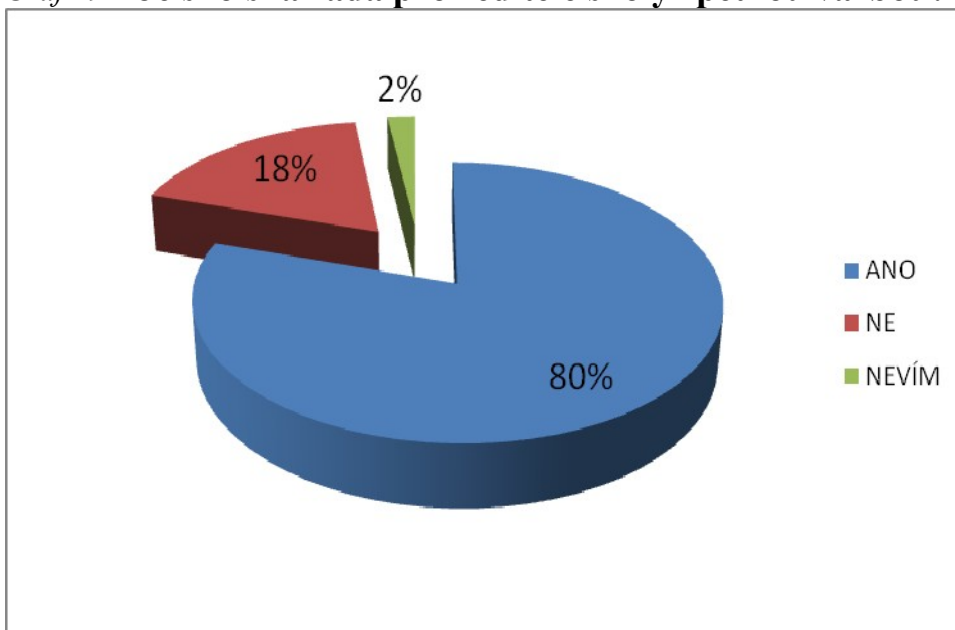
Graf 28 – Zúčastňuje se ředitel jednání školské rady, je-li přizván?

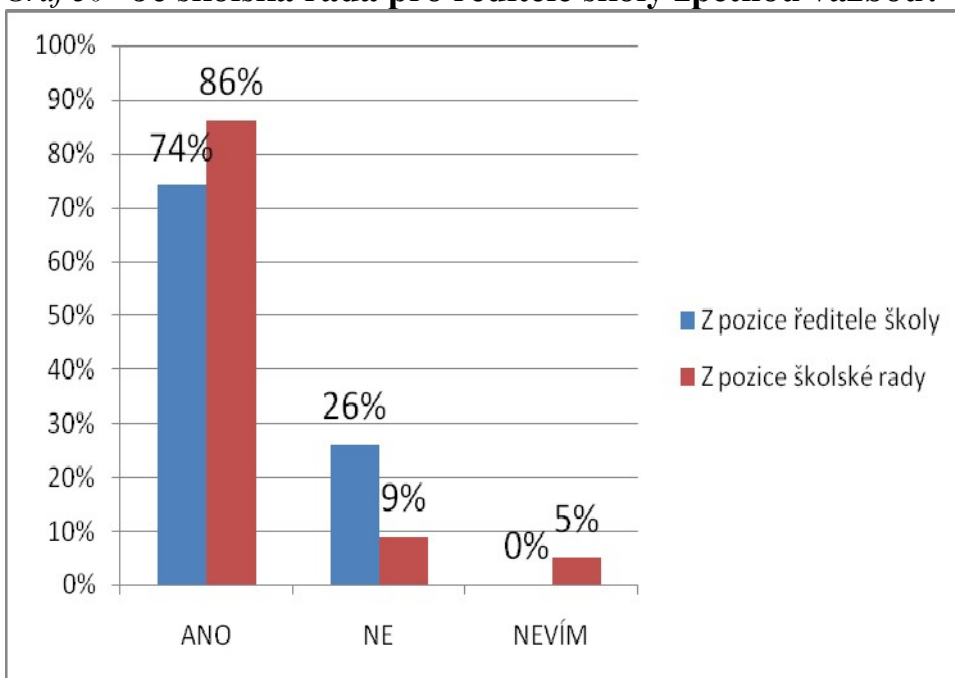
Otázka: „Je školská rada pro ředitele školy zpětnou vazbou?“

V moderní společnosti by škola neměla být uzavřená do sebe, ale otevřít se společnosti, vnějšímu prostředí a svůj chod tomuto prostředí přizpůsobovat. Předpokládá se tedy, že by školská rada měla být pro ředitele vítanou zpětnou vazbou. Celkově vyhodnocené odpovědi tuto domněnku potvrzují. Je však zajímavé srovnání odpovědí z pozice ředitelů a z pozice členů školských rad (graf 30).

Graf 29 – Je školská rada pro ředitele školy zpětnou vazbou?

Graf 30 - Je školská rada pro ředitele školy zpětnou vazbou?

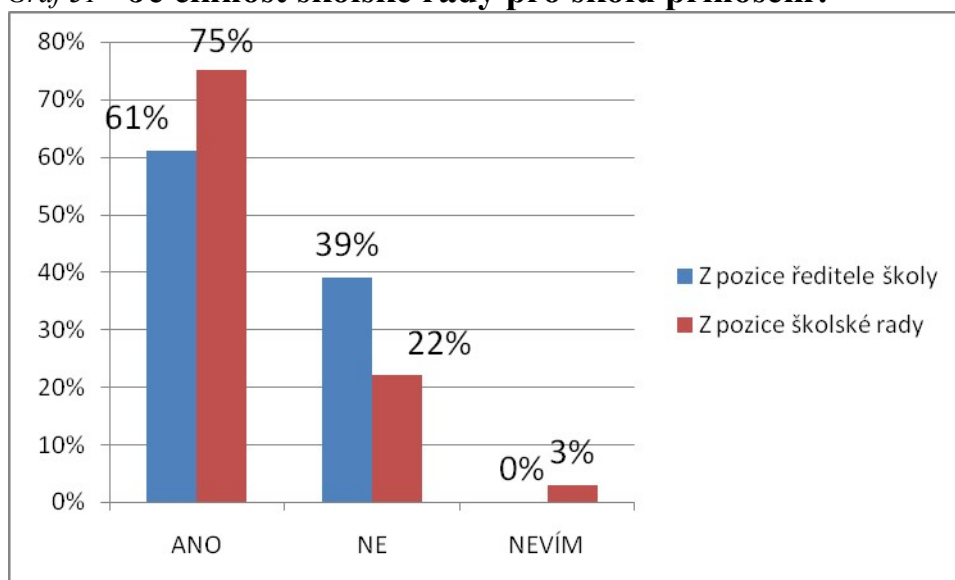

ch) *Otázka:* „Je činnost školské rady pro školu přínosná? V čem?“

Výsledek výzkumu bude zobrazen ve dvou rovinách. Jednak z pozice ředitele školy a poté z pozice členů školské rady.

Graf 31 – Je činnost školské rady pro školu přínosem?

Ředitelé vidí přínos školské rady pro činnost školy zejména v získávání podnětů ze společnosti, přijímání podnětů od rodičů, studentů, zřizovatelů, vzniku nového kolektivního konzultačního orgánu, podpoře záměrů školy, spolupráci s rodiči, zřizovatelem, nových kontaktech, zpětné vazbě, novém pohledu na školu zvenčí, probíhajících diskuzích – přínosných pro vnímavého ředitele, kvalitních informacích přenesených od zřizovatele, atd. Některé zájmy školy podpořené doporučením školské rady, mají větší předpoklad úspěchu u zřizovatele. Školská rada nabízí další nezávislý pohled na činnost školy. Vysvětlováním a zdůvodňováním postupů v řízení školy ze strany ředitele školy získávají členové školské rady informace o životě ve škole.

Členové školských rad shledávají přínos pro činnost školy v budování bližších kontaktů rodičů a zřizovatelů se školou, vzájemné informovanosti, ve

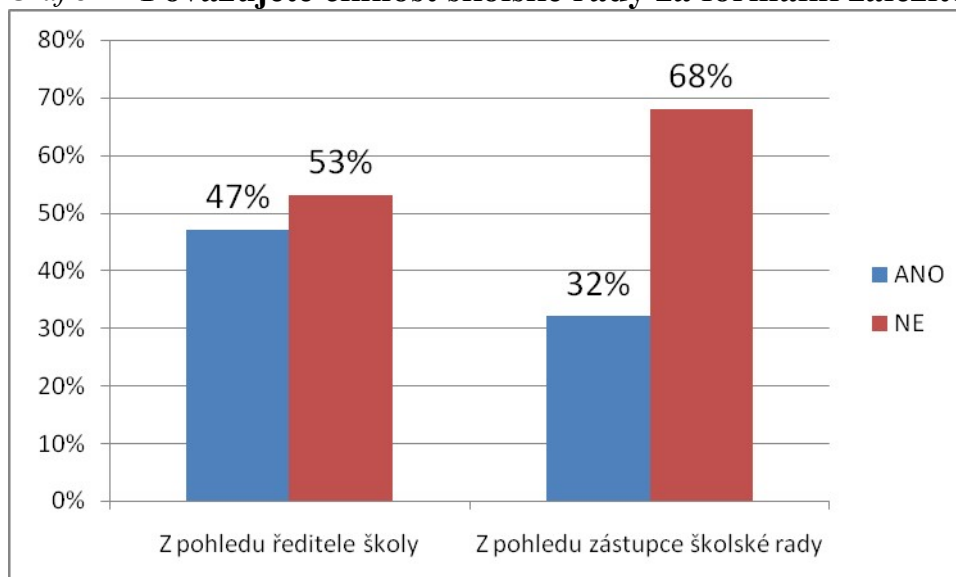
snaze pomoci škole ze strany zřizovatele, možnosti kontroly dokumentů, upevnování vazby škola - obec - rodina, nových nápadů, námětů a návrhů pro další rozvoj a zkvalitnění práce školy, možnosti společného řešení aktuálních problémů, otevření se školy společnosti, možnosti reakcí na zpracované dokumenty, podnětech, diskuzích, nových myšlenkách, zpětné vazbě – rodiče a zřizovatel, ví, jak to ve škole funguje, ředitel ví, co si myslí a žádají rodiče, v intenzivnější vzájemné komunikaci, poznání specifiky fungování školy, podílení se na rozvoji školy, v možnostech spolupráce s novými sociálními partnery, atd.

Informace o hospodaření školy se dostávají ke studentům a rodičům žáků. Školská rada může škole pomoci při hledání ostatních zdrojů financování školy.

Otázka: „Považujete činnost školské rady za formální záležitost?“

Výzkum prokázal, že obě strany (ředitel x školská rada) mají na tuto otázku odlišný názor. Zatím, co pouze 32% členů školské rady považuje činnost školské rady za formální, u ředitelů je to téměř polovina.

Graf 32 – Považujete činnost školské rady za formální záležitost?

4. Interpretace zjištěných údajů

4.1 Zřizovatel

Školskou radu zřizuje zřizovatel, který zároveň stanoví počet jejích členů a vydá její volební řád. Třetinu členů školské rady jmenuje zřizovatel.

Z provedeného šetření vyplynulo, že jsou školské rady nejčastěji šestičlenné, devítičlenné a tříčlenné, v závislosti na velikosti školy.

Zřizovatelé škol jmenují do školských rad nejčastěji zástupce z řad zastupitelů (u základních škol v 64% a u středních škol v 50%), což svědčí o tom, že má zřizovatel zájem podílet se na správě školy. Do školských rad základních škol jsou to dále zaměstnanci obecních či městských úřadů (31%) a v 5% případů jmenuje zřizovatel zástupce z řad jiných subjektů (lékaře, ekonomy organizací, soukromé podnikatele, atd.). Do školských rad středních škol, zřizovaných nejčastěji kraji, jsou druhou nejčastěji jmenovanou skupinou zástupci jiných subjektů a to v 35% případů. Jsou to zástupci organizací, firem a sektorů, s kterými většinou odborné školy úzce spolupracují, např. zástupce z vysoké školy, bankovníctví, Poslanecké sněmovny, podnikatelé, ředitelé firem, atd.). Ostatní jmenovaní zástupci zřizovatele jsou z řad zaměstnanců krajských úřadů (15%).

Zřizovatelé opětovně jmenovali do školské rady stejné zástupce v 37%, část ve 45% škol. V 18% škol byli zástupci zřizovatele ve školské radě vyměněni všichni.

Na otevřenou otázku v dotazníku týkající se zpětné vazby jmenovaných zástupců školské rady na zřizovatele uvedli respondenti:

- řešení podnětů vzešlých z jednání školské rady
- předávání informací na jednáních zastupitelstva
- předávání informací ve školských komisích
- kontakty
- komunikace

- osobní návštěvy
- telefony, e-mail
- jednání s ředitelem školy
- kontakty přes odbory školství

Na otázku, zda má školská rada dostatek informací ke svému fungování, kladně odpovědělo 97% dotázaných, lze tedy konstatovat, že zřizovatel v této oblasti plní své povinnosti. Zákon 561/2004 Sb., školský zákon, ukládá zřizovateli vydat volební řád. Jednací řád si stanovuje a schvaluje samotná školská rada. Někteří zřizovatelé v počátcích vzniku školských rad vydali příklady jednacích řádů pro školské rady, čímž jim značně pomohli.

S problémy a nejasnými situacemi se zřizovatelé mohou obracet na zástupce školské komise Svazu měst a obcí ČR.

4.2 Zástupci nezletilých žáků, popř. zletilí žáci

Zástupci nezletilých žáků, popř. zletilí žáci tvoří 1/3 složení školské rady. Jsou voleni. Ne zvolí-li zákonní zástupci nezletilých žáků nebo zletilí žáci a studenti stanovený počet členů školské rady ani na základě opakované výzvy, jmenuje zbývající členy školské rady ředitel školy.

Ve školských radách při základních školách jsou logicky všichni zástupci nezletilých žáků z řad rodičů. Ve školských radách při středních školách je zvoleno 54% zástupců z řad rodičů, ve 36 % je ve školské radě zastoupen alespoň jeden zletilý žák, v 10% školských rad zastupují tuto část ŠR pouze zletilí žáci.

Na prvním zasedání školské rady si členové zvolí předsedu. Ve školských radách při základních školách vykonává funkci předsedy školské rady v 54% zástupce rodičů. Ve školských radách středních škol zastávají funkci předsedy pouze v 10% rodiče a v 1% zletilí žáci.

Na otevřenou otázku, zda mají zákonní zástupci nezletilých žáků a zletilí žáci zpětnou vazbu na skupinu, která je volila, odpovídali:

- SRPŠ
- Rada rodičů
- třídní schůzky
- Studentská rada
- Žákovský parlament
- třídnické hodiny
- zveřejňování zápisů na webových stránkách
- zveřejňování zápisů na nástěnkách
- školní časopis
- komunikace osobní, telefony
- osobní kontakty
- společné akce školy.

4.3 Zástupci pedagogických pracovníků

Zástupce pedagogických pracovníků do školské rady volí v počtu 1/3 členů pedagogičtí pracovníci dané školy.

Na prvním zasedání si členové školské rady volí ze svých řad předsedu. Ve středních školách jsou nejčastěji předsedy školské rady právě zástupci pedagogů, kteří zřejmě mají nejbližší ke škole a mohou vykonávat administrativní funkce s tím spojené.

Dotazníkové šetření jednoznačně ukázalo, že i když zástupci pedagogů ve školské radě zastupují nejmenší skupinu – pedagogy dané školy, není obvyklé, že by v radě hájili pouze své zájmy, naopak ve školské radě prosazují zájmy školy otevřené vnějšmu prostředí, se vztahy na místní komunitu.

5. Porovnání s obdobnými výzkumy

První zkušenosti z činnosti školských rad jsou výsledkem ankety, která byla zadána na 25 školách po roce působení těchto rad při školách na základě zákona 561/2004 Sb.

- Složení školské rady a její činnost
  - nejčastěji šestičlenná, popř. devítičlenná
  - schází se minimálně 2x až 3x ročně (také jedenkrát měsíčně), většinou na popud ředitele školy
  - ředitel školy je většinou přítomen jednání

Výsledky současného šetření potvrdily tuto skutečnost.

- Klíčový faktor – výběr lidí – činnost je přímoúměrná personálnímu
- složení, vydaří-li se, školská rada je aktivní, má význam a její činnost není formální, výstupy jsou seriózní a přínosné. Záleží i na přístupu ředitele školy k tomuto orgánu.

Výzkum prokázal dostatečné kompetence členů školských rad, jejich aktivitu při podávání podnětů, ředitelé i členové školské rady považují činnost školské rady pro školu za přínosnou, právě tím, že si vyměňují informace, zdůvodňují rozhodnutí, komunikují, navazují nové kontakty. I když nadpoloviční většina ředitelů a členů školské rady nepovažuje činnost za formální, bude ještě nějakou dobu trvat, než se obě strany naučí podílet se společně a aktivně na správě školy. Důležitá, ne-li nejpodstatnější, je i vzájemná komunikace s ředitelem školy.

- Problém s výběrem vhodných lidí pro práci ve školské radě mají zejména kraje – řeší se nejen krajskými zastupiteli a zaměstnanci krajských úřadů, ale i zástupci místní samosprávy v místě sídla školy a občany působícími v oblastech budoucího pracovního nebo

studijního uplatnění žáků. Přesto místa za zřizovatele zůstávají někdy neobsazena.

Dotazníkové šetření ukázalo, že kraje jmenují do školských rad až 35% zástupců z jiných subjektů, většinou možných budoucích zaměstnavatelů žáků. Pokud má školská rada dané školy ještě jmenovaného zástupce ze zastupitelstva či konkrétního úřadu (nesporně má ke zřizovateli blíže), je to zvláště pro střední školy ideální stav.

- Hrozí střet zájmů u pracovníků odborů školství v případě neschválení dokumentů školy dle § 168 (rozhodují o dalším postupu).

Tato domněnka se potvrdila pouze v jediném případě.

- Poměrné zastoupení jednotlivých skupin - zástupci rodičů a zřizovatelů zastupují zájmy velké a často velice různorodé veřejnosti, je mnohem složitější zaujmout jednoznačné stanovisko. Naopak zástupci učitelů mohou vystupovat jednoznačněji, protože reprezentují mnohem užší skupinu. V obou případech hrozí zneužití pravomocí školské rady (prosazování osobních zájmů při zajišťování zakázek pro školu, využívání školské rady k potlačení různých akcí zcela mimo dohodnuté záměry, jmenování a odvolání ředitelů škol, optimalizace, vyřizování osobních účtů s ředitelem školy, popř. se širším vedením školy).

Šetření zjišťovalo situaci prosazování osobních zájmů pouze u 1/3 školské rady a to u pedagogů a jednoznačně lze vyloučit.

- Pozitivní ohlasy – školská rada využívá pravomoci svěřené zákonem, účinně spolupracuje se zřizovatelem i širokou veřejností, řeší připomínky z řad žáků prostřednictvím žákovské rady, komunikuje s rodiči prostřednictvím schránky školské rady, účinně pomáhá při sestavování školního vzdělávacího programu s ohledem na žáky ze slabého sociokulturního zázemí, pomáhá při získávání prostředků na opravy a investice, pomáhá při schvalování rozpočtu (problematické

na úrovni krajů), pomáhá hledat další zdroje financování mimo rozpočet školy (granty, dotace kraje)

Z analýzy výsledků šetření vyplývá, že se tyto pozitivní ohlasy vyskytují i u oslovených škol.

- Formální přístup k řešení úkolů – osvědčila se počáteční i průběžná odborná příprava. Formálnímu schvalování dokumentů, jejichž problematika je široká a složitá zejména pro členy školské rady z odlišného prostředí než je škola (např. školní vzdělávací program nebo rozpočet) se snaží zřizovatelé předcházet seznámením se s problematikou školské rady, diskusemi o tom, co všechno může školská rada ovlivnit.

V dotazníkovém šetření potvrdili členové školských rad, že mají dostatek informací ke svému fungování. Schvalování dokumentů předchází diskuse a vysvětlování ředitelem školy. Z toho, že připomínají dokumenty, lze usuzovat, že pronikají do školské problematiky.

- Míra pravomocí a odpovědností – školská rada má dostatečné pravomoci, nutí ředitele školy ke spolupráci, je užitečným nástrojem dohledu školy, další posilování by ale znamenalo omezení kompetencí a odpovědnosti ředitele školy jako statutárního orgánu. Otázka vyvážení odpovědnosti ředitele školy před zákonem (má zodpovědnost) a míra pravomocí členů školské rady (před zákonem žádná není). Vztah mezi vedením školy a školskou radou – učitelé jsou členy školské rady, ředitel školy ne, učitelé jsou ve škole podřízeni řediteli, ve školské radě nadřízeni. Když nebude ředitel školy přítomen na jednání, nemá možnost obhajovat klíčové dokumenty.

Vždy by mělo jít o korektní vztah mezi školskou radou a ředitelem školy, především o informovanost, komunikaci a znalost školního prostředí a zákonů i vyhlášek, které musí ředitel dodržovat a je za to zodpovědný.

V naprosté většině dotázaných škol je ředitel školy na zasedání školské rady zván a skoro vždy se jednání zúčastňuje.

- Zákonná povinnost zřízení školské rady – zákonnou normou stanovit ne povinné, ale alternativní zřízení v součinnosti se zřizovatelem dává možnost rodičům a pedagogům vyjádřit zájem účastnit se na dění a životě školy. Se zákonnou povinností je problém ve speciálních školách při nemocnicích (těžko lze stanovit zástupce rodičů, když tam jsou žáci po krátkou dobu léčení), v jednotřídních školách, kde je ředitel školy jediným učitelem, často vše lépe řeší sdružení rodičů, kde jsou zástupci za každou třídu, někdy fungují společně Rady rodičů jako občanská sdružení (jsou operativnější, nepotřebují k činnosti instituci danou zákonem). Školské rady jsou možností reagovat na činnost školy, ale existují pouze ojedinělé případy, kdy z jednání rad vzešly konstruktivní náměty nebo podněty k řešení školských záležitostí. Školské rady jsou poměrně nový orgán (seznamují se se všemi pravomocemi, začínají se orientovat v legislativě) a je brzy na zásadnější hodnocení.

V dotazníku uvedl jeden ředitel, že všechno, co nařizuje zákon tím, že zřídil školské rady, dělal ve své škole i před účinností zákona – komunikoval a spolupracoval s rodiči a zřizovateli.

- Zefektivnění práce školské rady – specifikovat odvolání všech členů školských rad; existují dva protichůdné právní názory (neodvolatelnost členů v průběhu tříletého volebního či jmenovacího období a naopak možnost odvolání, např. v případě neúčasti na jednáních školské rady). Postup při volbách členů školských rad z řad zákonných zástupců a zletilých žáků – není přesně dané, zda má proběhnout volba za účasti všech oprávněných voličů nebo odděleně. Postup při vzniku nástupnické školské rady v případě slučování škol –

při slučování škol nastává problém se vznikem školské rady nástupnické organizace.

Chybějící řešení problematiky předčasných voleb a doplňovací volby do školské rady a funkční období člena školské rady zvoleného v předčasných nebo doplňovacích volbách a vymezení možností, kdy funkce člena školské rady skončí před uplynutím období se dostává do školského zákona zákonem č. 49/2009 Sb., zákonem, kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

6. Závěr

6.1 Shrnutí

Problematikou činnosti školských rad se zabývají jednak samotní ředitelé a vedení škol, zřizovatelé, rodičovská veřejnost a zletilí žáci a pedagogové.

V úvodu této práce byla stručně popsána historie správy a řízení školství v ČR. Dále byly interpretovány dostupné informace týkající se oblasti zřizování, činnosti a jednání školských rad.

Dotazníkové šetření v základních a středních školách v České republice zmapovalo situaci v této oblasti po skončení prvního funkčního období ze zákona povinně zřízených školských rad.

Vyhodnocení dotazníkového šetření **potvrdilo hypotézu**, tedy, že:

„Pokud má školská rada dostatek informací ke svému fungování, její členové znají problematiku školy, dokážou konstruktivně komunikovat s ředitelem školy, pak má činnost školské rady pozitivní vliv na rozvoj školy, aniž by narušovala rozhodovací procesy ve škole.“

Cíl práce byl splněn. Školské rady v základních a středních školách pracují v souladu se zákonem, jejich činnost je hodnocena převážně pozitivně. Výsledky šetření ukázaly, že školská rada se aktivně podílí na životě školy a je vítanou zpětnou vazbou pro ředitele školy.

6.2 Doporučení

Školy procházejí v současnosti nelehkým obdobím. Klesající populační křivka zapříčinila, že v nabídce vzdělávání existuje značná konkurence. Většina škol, hlavně středních, musí soupeřit o žáky. V této konkurenci se uplatní škola s jasně stanovenými reálnými cíli, zvyšující svou kvalitu a pestrost nabídky, škola, která umí efektivně komunikovat s veřejností –

rodiči, zřizovateli, sociálními partnery, budoucími zaměstnavateli. Zde se nabízí efektivní spolupráce právě se školskou radou. Jmenuje-li zřizovatel do školské rady kompetentního zástupce, a zvolení zástupci pedagogů a nezletilých žáků či plnoletí žáci přistupují k práci ve školské radě zodpovědně, pak je její činnost pro školu a ředitele školy skutečným přínosem.

Někteří respondenti požádali autora o výsledky dotazníkového šetření. Zájem o zpracovanou práci projevila i předsedkyně školské komise Svazu měst a obcí České republiky.

Výsledky práce lze využít v řídicí práci ředitelů škol, k dalšímu vzdělávání pedagogických pracovníků, zejména těch volených do školských rad i jako inspirativní návod rodičům, zletilým žákům a členům školských rad jmenovaných zřizovatelem.

Seznam použité literatury

1. KATZOVÁ, P. *Školský zákon. Komentář*. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-412-3.
2. ŠTEFFLOVÁ, J. Pohled do zákulisí školské rady. *Moderní obec*, 2005, č.8. ISSN 1211-0507.
3. ŠTIKOVÁ, M. První zkušenosti se školskými radami. *Učitelství listy*, 2007, roč. XV., č.5. ISSN 1210-6313.
4. SVĚTLÍK J. *Marketing školy*, Zlín: EKKA, 1996. ISBN 80-902200-8-8.
5. SVĚTLÍK, J. Marketingové řízení školy, *Řízení školy*, 2007, č.10. ISSN 1214-8679.
6. ŠTEFFLOVÁ, J. Ne vždy jsou vztahy mezi školou a obcí ideální, *Moderní obec* [online], 2008 – [cit. 2008-01-04]. Dostupné na [www:
<http://ihned.cz/Index.php?p=000000_d&&article\[id\]=22697050&article\[area_id\]=10041240>](http://www.ihned.cz/Index.php?p=000000_d&&article[id]=22697050&article[area_id]=10041240).
7. RABUŠICOVÁ, M.; ŠEĐOVÁ, K.; TRNKOVÁ, K.; aj. *Škola a (versus) rodina*, Brno: Nakladatelství Masarykovy university, 2004. ISBN 80-210-3598-6.

Seznam příloh

Příloha č. 1 Výňatek ze zákona č. 561/2004 Sb. (v platném znění)

Příloha č. 2 Dotazník

Příloha č.1

**Výňatek ze zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním,
vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon),
v platném znění k 1.4.2009**

Školská rada

§ 167

(1) Při základních, středních a vyšších odborných školách se zřizuje školská rada. Školská rada je orgán školy umožňující zákonným zástupcům nezletilých žáků, zletilým žákům a studentům, pedagogickým pracovníkům školy, zřizovateli a dalším osobám podílet se na správě školy. Pokud je součástí právnické osoby více těchto škol, je možné zřídit jednu školskou radu. Při vyšší odborné škole se školská rada zřizuje vždy samostatně.

(2) Školskou radu zřizuje zřizovatel, který zároveň stanoví počet jejích členů a vydá její volební řád. Třetinu členů školské rady jmenuje zřizovatel, třetinu volí zákonní zástupci nezletilých žáků a zletilí žáci a studenti a třetinu volí pedagogičtí pracovníci dané školy. Členem školské rady nemůže být ředitel školy. Ve školách, které nejsou zřízeny státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí plní úkoly zřizovatele podle věty první a druhé ředitel školy.

(3) Týž člen školské rady nemůže být současně jmenován zřizovatelem, zvolen zákonnými zástupci nezletilých žáků a zletilými žáky a studenty nebo zvolen pedagogickými pracovníky školy.

(4) Ředitel školy zajistí v souladu s volebním řádem řádné uskutečnění voleb do školské rady.

(5) Ne zvolí-li zákonní zástupci nezletilých žáků nebo zletilí žáci a studenti stanovený počet členů školské rady ani na základě opakované výzvy, jmenuje zbývající členy školské rady ředitel školy.

(6) Funkční období členů školské rady je tři roky.

(7) Školská rada zasedá nejméně dvakrát ročně; zasedání školské rady svolává její předseda, první zasedání školské rady svolává ředitel školy. Ředitel školy nebo jím pověřený zástupce je povinen zúčastnit se zasedání školské rady na vyzvání jejího předsedy. Školská rada na svém prvním zasedání stanoví svůj jednací řád a zvolí svého předsedu. K přijetí jednacího řádu se vyžaduje schválení nadpoloviční většinou všech členů školské rady.

(8) Předčasné volby do funkce voleného člena školské rady lze konat, požádá-li o to ředitele školy alespoň většina voličů oprávněných podle odstavce 2 volit tohoto člena školské rady, která je podle volebního řádu nezbytná ke zvolení člena školské rady. Doplňovací volby do školské rady se v souladu s volebním řádem konají, přestane-li být volený člen školské rady jejím členem před skončením funkčního období z důvodů stanovených v odstavci 9 písm. a) až d). Funkční období člena školské rady zvoleného v předčasných nebo doplňovacích volbách končí shodně s funkčním obdobím členů školské rady zvolených v řádných volbách.

(9) Funkce člena školské rady skončí před uplynutím funkčního období

- a) vzdáním se funkce písemným prohlášením do rukou předsedy školské rady,
- b) dnem doručení písemného odvolání jmenovaného člena školské rady zřizovatelem do rukou předsedy školské rady,
- c) vznikem neslučitelnosti podle odstavce 2 věty třetí,
- d) v případě opakované neomluvené neúčasti na zasedání školské rady, pokud tak stanoví volební řád, nebo
- e) dnem, kdy byl do funkce člena školské rady zvolen nový člen v předčasných volbách podle odstavce 8 věty první.

§ 168

(1) Školská rada

- a) vyjadřuje se k návrhům školních vzdělávacích programů a k jejich následnému uskutečňování,

- b) schvaluje výroční zprávu o činnosti školy,
- c) schvaluje školní řád, ve středních, a vyšších odborných školách stipendijní řád, a navrhuje jejich změny,
- d) schvaluje pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání žáků v základních a středních školách,
- e) podílí se na zpracování koncepčních záměrů rozvoje školy,
- f) projednává návrh rozpočtu právnické osoby na další rok, vyjadřuje se k rozboru hospodaření a navrhuje opatření ke zlepšení hospodaření,
- g) projednává inspekční zprávy České školní inspekce,
- h) podává podněty a oznámení řediteli školy, zřizovateli, orgánům vykonávajícím státní správu ve školství a dalším orgánům státní správy.

(2) Ředitel školy je povinen umožnit školské radě přístup k informacím o škole, zejména k dokumentaci školy. Informace chráněné podle zvláštních právních předpisů poskytne ředitel školy školské radě pouze za podmínek stanovených těmito zvláštními právními předpisy. Poskytování informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím tím není dotčeno.

(3) O schválení dokumentů uvedených v odstavci 1 písm. b) až d) rozhodne školská rada do 1 měsíce od jejich předložení ředitelem školy. Pokud školská rada tento dokument neschválí, ředitel školy předloží dokument k novému projednávání do 1 měsíce. Opakovaného projednání se účastní zřizovatel. Není-li dokument schválen ani po opakovaném projednání nebo pokud školská rada neprojednává dokumenty uvedené v odstavci 1 písm. b) až d) do 1 měsíce od jejich předložení ředitelem školy, rozhodne o dalším postupu bez zbytečného odkladu zřizovatel.

(4) Ve školách, které nejsou zřízeny státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí plní úkoly zřizovatele podle odstavce 3 ten, kdo ustanovil ředitele školy do funkce.

Příloha č.2

Dotazníkové šetření pro ředitele škol a členy školských rad

Vybranou odpověď zvýrazněte nebo jinak označte. Kde budete vyzváni, odpovězte, prosím, na otázku.

- 1.) Druh školy   ZŠ   SŠ
- 2.) Zřizovatel   Obec   Kraj   MŠMT   Jiný
- 3.) Dotazník vyplňuje   Ředitel školy   Člen školské rady   *specifikujte*
zástupce zřizovatele
zástupce pedagogů
zástupce nezletilých žáků
zástupce zletilých žáků
- 4.) Školská rada byla zřízena: po 1.1.2006 (na základě povinnosti dle školského zákona 561/2004 Sb.)
fungovala již dříve (dle zákona 564/1990 Sb.)   Osvědčila se? .....
- 5.) Počet členů školské rady ve Vaší škole: 3   6   9   12   15 a více
- 6.) Členové školské rady z řad zákonných zástupců nezletilých žáků a zletilých žáků jsou:
rodiče
alespoň 1 zletilý žák
pouze zletilí žáci
- 7.) Mají zákonní zástupci nezletilých žáků a zletilí žáci zpětnou vazbu na rodiče a zletilé žáky?
Jakou?
ANO .....
NE .....
- 8.) Mají členové školské rady jmenovaní zřizovatelem zpětnou vazbu na zřizovatele?
Jakou?
ANO .....
NE .....
- 9.) Členové školské rady jmenovaní zřizovatelem jsou z řad:
zastupitelů (obecních, krajských samospráv)
zaměstnanců (obecních, městských, krajských úřadů)
jiných subjektů   Jakých? .....
- 10.) Jsou zástupci zřizovatele dostatečně informováni, aby mohli řešit vzniklé problémy a dokážou reagovat na dotazy ostatních členů školské rady?
ANO
NE

11.) Jmenoval zřizovatel ve 2. volebním období stejné zástupce školské rady?

ANO VŠECHNY

ČÁST

NE

12.) Členové školské rady z řad pedagogických pracovníků:

prosazují zájmy rozvoje "otevřené" školy

prosazují pouze zájmy pedagogů

13.) Předsedou školské rady je zástupce:

rodičů

zletilých žáků

zřizovatele

pedagogů

14.) Zasedání školské rady se uskutečňuje:

1x ročně

2x ročně

3x a
vícekrát
ročně

ani
jednou
ročně

15.) Má školská rada dostatek informací ke svému fungování?

ANO

NE

16.) Měla školská rada připomínky k návrhům Školních vzdělávacích programů a jejich následnému uskutečňování?

NE

ANO

Jaké? .....

Byly akceptovány ředitelem školy?

ANO

NE

17.) Měla školská rada připomínky k výroční zprávě školy při jejím schvalování?

NE

ANO

Kolikrát? .....

Jaké? .....

Byly akceptovány ředitelem školy?

ANO

NE

18.) Měla školská rada připomínky ke školnímu řádu při jeho schvalování?

NE

ANO

Jaké? .....

Byly akceptovány ředitelem školy?

ANO

NE

19.) Měla školská rada připomínky ke stipendijnímu řádu při jeho schvalování?

NERELEVANTNÍ

NE

ANO

Jaké? .....

Byly akceptovány ředitelem školy?

ANO

NE

20.) Měla školská rada připomínky k hodnocení výsledků vzdělávání žáků?

NE

ANO

Jaké? ..... Byly akceptovány ředitelem školy? ANO
NE

21.) Podílí se školská rada na zpracování koncepce dalších záměrů rozvoje školy?

ANO

NE

22.) Měla školská rada připomínky k návrhu rozpočtu?

NE

ANO Kolikrát? .... Byly akceptovány ředitelem školy? ANO
NE

23.) Připomínkovala školská rada rozbor hospodaření školy?

NE

ANO Kolikrát? .....

24.) Měla školská rada připomínky k inspekční zprávě České školní inspekce?

ANO

NE

INSPEKCE OD 1.1.2006 NEPROBĚHLA

25.) Podala školská rada alespoň jeden podnět:

řediteli školy ANO
NE

zřizovateli ANO
NE

jiným orgánům ANO Jakým?....
NE

26.) Stalo se, že školská rada neschválila některý z předložených dokumentů a došlo k opakovanému projednávání tohoto dokumentu za účasti zřizovatele?

ANO O jaký dokument se jednalo? .....

NE

27.) Jak často je zván ředitel školy na jednání školské rady?

VŽDY

SKORO POKAŽDÉ

SPORADICKY

NIKDY

Zúčastňuje se ředitel jednání?

VŽDY
NĚKDY
NIKDY

28.) Je školská rada pro ředitele školy zpětnou vazbou?

ANO

NE

29.) Je činnost školské rady pro školu přínosem?

ANO   V čem? .....

NE

30. Považujete činnost školské rady za formální záležitost?

ANO

NE

Děkuji za Váš čas strávený vyplňováním dotazníku!

Lenka Součková